Ponson du Terrail – Rocambole

Seria a VI-a

Ultimul cuvânt al lui Rocambole

★★★★★

Adevărul asupra lui Rocambole

Versiune electronică:
[V.1.0]

Ponson du Terrail
ROCAMBOLE
Ciclul „Dramele Parisului”

Seria a VI-a
ULTIMUL CUVÂNT AL LUI ROCAMBOLE

Episodul 5

ADEVĂRUL ASUPRA LUI ROCAMBOLE
(La Vérité sur Rocambole)

Roman

Structura seriei
„Ultimul cuvânt al lui Rocambole”
(Le Dernier Mot de Rocambole)

1. DISTRUGĂTORII
a. Distrugătorii (Les Ravageurs)
b. Sugrumătorii (Les Etrangleurs)

2. MILIOANELE ȚIGĂNCII
c. Fiul lui Milady (Le fils de Milady);
d. Milioanele țigăncii (Les Millions de la Bohémienne).

3. FRUMOASA GRĂDINĂREASĂ
e. Clubul nobililor (Le Club des crevés)
f. Frumoasa grădinăreasă (La Belle Jardinière)
g. Reîntoarcerea lui Rocambole

4. O DRAMĂ ÎN INDIA (Un Drame dans l'Inde)
h. Rugul văduvei (Le Bûcher de la veuve)
i. Tezaurul Rajahului (Les trésors du Rajah)

5. ADEVĂRUL ASUPRA LUI ROCAMBOLE
j. Adevărul asupra lui Rocambole (La Vérité sur Rocambole)

---

e. ADEVĂRUL ASUPRA LUI ROCAMBOLE

(La Vérité sur Rocambole)

Capitolul I

Scumpii mei cititori,

Acesta nu mai e un roman. E o destăinuire pe care v-o fac şi, care îmi provoacă plăcerea de a sta de vorbă cu voi, plăcere, vai! pentru un romancier.

Eram trei într-o casă, acum zece sau doisprezece ani, într-un cabinet de la Armenonville, la Bois de Boulogne; adică amicul meu Gustav Claudin, Bergerette şi eu.

Îl cunoaşteţi cu toţii pe spiritualul ziarist numit Gustav Claudin.

Când vă voi spune că Bergerette avea douăzeci de ani, nişte dinţi strălucitori şi un surâs plin de farmec, o veţi cunoaşte tot aşa de bine ca şi mine.

Claudin, care nu era pe atunci cavaler al Legiunii de onoare, redactor al unui ziar serios şi un personaj aproape oficios ca şi azi, susţinea, răsucindu-şi mustaţa, una din acele teorii paradoxale, al căror secret îl are numai dânsul.

Bergerette făcea cu micile ei degete gloanţe de hârtie şi i le azvârlea în nas.

Iar eu, cu toată pledoaria lui Claudin şi hohotele de râs ale gentilei Bergerette, eram trist ca un actor de melodramă.

Domnul de Chamarre, fost director al Băncii Franţei şi actualul director al ziarului „La Patrie” mă chemase în acea dimineaţă şi îmi spusese:

— Politica este în repaus; Curtea de juraţi e închisă; nu avem niciun război, nici vreun proces criminal ca să-l dăm cititorilor ziarului şi iată că octombrie se apropie şi trebuie să reînnoim abonamentele. Dă-mi deci ceva care să atâţe curiozitatea cititorilor cel puţin timp de trei luni.

Asta însemna:

— Dă-mi te rog un roman de vreo sută de foiletoane; adu-mi mâine titlul şi vom începe publicaţia peste opt zile.

Iată de ce eram trist.

— Prietene, îmi spusese Claudin, lucrul e cu toate acestea foarte

simplu, transformă unul din acele romane care au avut mare succes, acum vreo zece ani.

— Vorbeşti pe placul tău!

— „Monte-Cristo”, de exemplu.

— Cu Dumas colaborator atunci.

— …„Misterele Parisului” atunci.

— Dar nu ştiu deloc jargonul de mahala.

— Îl vei învăța…

— Unde şi cum?

Chelnerul care ne servea intră tocmai în acel moment.

Acest chelner merită să-i fac portretul în două rânduri.

Era un om de vreo cincizeci de ani, grav, cu părul creț şi alb, şi cu mersul maiestuos. Dacă ar fi avut o cheie atârnată la brâu ar fi fost luat drept un şambelan.

Cuvântul de jargon produse asupra lui un mare efect. Până atunci el ne servise foarte bine.

Dar la cuvântul de jargon fața lui se întunecă.

El ne privi cu neîncredere, ne servi distrat, şi a trebuit să-l sunăm de mai multe ori ca să obținem o farfurie.

La desert el dispăru.

În acea epocă tocmai o circulară ministerială interzicea întrebuințarea jargonului la teatru.

Claudin îmi spuse atunci:

— E vreun cenzor destituit.

Un alt chelner ne aduse cafeaua şi nu ne mai gândirăm la cel dintâi.

Ploua puțin, una din acele ploi subțiri, după cum are luna octombrie.

— Ce facem astă-seară? întrebă Bergerette. Aş vrea să merg undeva.

— Plouă…

— Dar trăsurile?

— Tu ştii că trăsura noastră e deschisă.

— Să jucăm cărți, zise Claudin.

— În trei!

— Drace!

Atunci se auzi zgomotul unei trăsuri şi eu, m-am apropiat de fereastră. Era o trăsură, ce aducea cinci persoane, care erau prieteni cu noi şi pe care ploaia îi apucase în pădure.

— Veniți să jucăm cărți! le-am strigat.

După un sfert de oră eram cu toții instalați în jurul mesei verde.

Jucam *lansquenet*, un joc foarte ciudat şi la care se întâmplă de multe ori că o seară întreagă o carte iese de mai multe ori decât celelalte.

Aci e un as, care-l face mereu pe bancher să câştige: aci e o damă care-l face mereu să piardă.

În acea seară era o carte, care ieşea tot mereu.

Această carte era valetul de cupă.

La miezul nopții noi mai jucam încă.

Am cerut şampanie şi ţigări.

Chelnerul, care ne servise la masă se prezentă.

El îşi pierduse fizionomia lui întunecată şi acum surâdea.

Partida continua.

Bergerette dădea cărțile.

Prima carte pe care ea o întoarse a fost valetul de cupă. A doua a fost un alt valet de cupă.

Atunci toți pontarăm mult, fiind siguri că nu va mai ieşi valetul de cupă.

— Valeții de cupă au mare noroc! strigă Claudin.

Deodată chelnerul scoase un țipăt şi scăpă tava pe parchet.

Chelnerul speriat o luă la fugă, murmurând:

— Valeții de cupă, valeții de cupă! tot mereu valeții de cupă.

Zgomotul tăvii care-i scăpase din mână îl făcu pe stăpânul stabilimentului să vină sus.

— Ți-am recomandat, spuse stăpâna, frumoasa doamnă Leblond, primului ei chelner, să-l concediezi pe acest chelner; ştii că el e nebun!

Capitolul II

Acest fapt atrase explicații după explicații. Primul chelner şi alții doi ne spuseră fiecare câte o versiune.

Primul chelner ne spuse:

— Acest om a venit aici să ceară de lucru acum opt zile.

— L-am luat şi în primele două zile a servit foarte bine.

În seara celei de a doua zi ne-a cerut voie să meargă la Paris.

El trebuia să vină cu ultimul tren.

La miezul nopții se închid porțile pădurii şi cum el nu se întorsese am crezut că dormise la Paris.

Dar a doua zi la ora patru, când se înhăma calul la gabrioleta care merge în piață, l-am văzut ieşind dintre nişte arbori cu hainele în dezordine, cu fața palidă şi ghetele lui pline de noroi arătau că

umblase toată noaptea.

— Ce faci? l-am întrebat, De unde vii? De ce nu te-ai întors acasă?

El mă privi cu un aer rătăcit.

— Mi-a fost frică, a răspuns.

— Frică, de ce?

— Sunt sigur că ei sunt pe urmele mele.

— Cine?

— Duşmanii mei. De aceea nu m-am întors, credeam că poate ei mă aşteptau prin împrejurimi.

— Ai deci duşmani?

Trupul lui tremură la această întrebare.

— Dumnezeu să te ferească de valeții de cupă! îmi răspunse.

Şi se refugie în casă.

Din acel moment am văzut că nu era în toate mințile. Dar cum era toamnă, şi vine lume puțină la noi, chelnerii ne părăsesc. De aceea nu l-am dat afară pe ăsta, termină el.

— Iată, îmi spuse Claudin la ureche, căutai un subiect de roman. Iată unul…

— Ce spui?

— Şi un titlu frumos: „Valeții de cupă”.

N-am răspuns, căci eram ocupat să ascult versiunea unui alt chelner.

Acesta spunea:

— Venture doarme sus, lângă mine. Nu e decât un perete, foarte subțire care desparte mansarda ce i s-a dat de aceea unde dormim şeful şi eu.

Din prima noapte de când doarme aici, l-am auzit învârtindu-se în pat, gemând şi vorbind tare. Şeful a bătut la uşa lui şi l-a întrebat:

— Eşti bolnav, Venture?

— Nu, ne-a răspuns dânsul prin uşă. Scuzați-mă, visam.

În noaptea următoare, el a făcut din nou.

Asta ne-a intrigat, şi am făcut o gaură în zid, apoi ne-am uitat ca să-l vedem culcându-se.

A început prin a zăvori uşa; apoi a pus un revolver şi un pistol pe scaunul ce-i serveşte de masă de noapte.

Mai întâi a adormit.

Dar deodată s-a sculat şi a început să țipe:

— Grație! zise el, iertare! Nu mă ucide… Nu voi spune nimic… nu sunt decât un sărman servitor… n-am bani… eu nu ştiu unde

domnul duce îşi pune banii... de aş şti, ţi-aş spune... dar nu ştiu... iertare!... iertare!... Rocambole!

— Oh! ce nume frumos! strigă Claudin.

— Un nume excelent, m-am gândit eu, şi pe care nu-l voi uita de azi înainte!

— Dar cine e acest Rocambole? întrebă Bergerette râzând.

— Nu ştiu, răspunse chelnerul. Tot ce vă pot spune, e că a doua zi, pe când ne aflam la masă, şeful l-a întrebat:

— Ce face Rocambole?

El scăpă farfuria din mână şi o luă la fugă. Frumoasa doamnă Leblond completă toate aceste lămuriri.

— Acest om a intrat aici, zise ea, afirmându-ne că e şi vizitiu la nevoie.

Vizitiul meu era bolnav ieri, şi aveam nevoie să merg la Paris.

Am ordonat să se pună caii, şi acest om s-a urcat pe capră.

El mână caii foarte bine. Am făcut mai multe curse în Paris.

Pe la orele trei, ieşind dintr-o casă de pe strada Rossini, i-am spus:

— Du-mă în strada Pépinière.

Până atunci el fusese foarte liniştit; şi a devenit deodată palid.

— Niciodată! mi-a răspuns.

— Cum, niciodată?

— Chiar de mi-ai da milioane, tot nu aş trece pe strada Pépinière.

— Dar am nevoie să mă duc.

— Asta nu mă priveşte. Sunt gata să mă cobor de pe capră; dar nu merg pe acolo... nu vreau să fiu asasinat... Nu ştii deci că ei se întruneau acolo?...

— Cine?

— Valeţii de cupă!

Eram la discreţia lui, căci vă închipuiţi că nu mă puteam urca eu pe capră.

M-am întors, acasă, şi am spus să i se dea socoteala.

— Asta am făcut şi eu, răspunse primul chelner, dar el s-a aruncat la genunchii mei spunându-mi că dacă-l dau afară nu va găsi alt loc şi că avea nişte duşmani misterioşi care-l urmăresc peste tot.

— Dar în fine, întrebă unul din jucători, unde e acum?

— A luat-o la fugă spre poarta Naillot, zise un chelner.

— Oh! exclamă şeful chelnerilor, fiţi liniştiţi, căci se va întoarce.

— Sper şi eu, am murmurat.

Am fost privit cu oarecare mirare.

— Iată, zise Claudin, s-a deşteptat şi romancierul. Până îți vei găsi subiectul, hai să ne culcăm căci e aproape miezul nopții.

Pe când se chemau trăsurile, l-am luat pe şeful chelnerilor la o parte şi i-am spus:

— Dragul meu, vrei să-mi faci un serviciu?

— Anume ce?

— Când va reveni acest om, nu-l ocăriți şi prefaceți-vă că nu vă aduceți aminte de ce s-a petrecut.

— Dar, domnule…

— Vreau să-l revăd, şi voi veni aici mâine de dimineață.

Într-adevăr, a doua zi era un timp foarte frumos, şi la orele opt de dimineață eram acolo.

Dar Venture nu se întorsese.

Timp de trei zile am mâncat tot acolo.

Cu toate acestea Venture n-a venit.

În acest timp, domnul Delamarre îmi dădea zor să-i dau titlul romanului.

— Ei bine! i-am spus într-o dimineață, anunță: „Clubul Valeților de cupă”

Seara acest anunț apăru în ziarul La Patrie.

A doua zi am primit o scrisoare prin poştă.

Scrierea era foarte grosolană şi fără nicio ortografie.

Mi se spunea:

„Dacă vrei informații ți se vor da.

Rocambole e în închisoare. Nu ne mai e frică de dânsul. Fii mâine seară la bariera Villette, la colțul străzii de Flandra, la Bravard, cârciumar.

Un om din banda lui Timoléon.”

Această scrisoare mă intrigă şi mai mult decât ciudata întâmplare de la pavilionul Armenonville. Am arătat-o gentilei Bergerette.

— Cred că nu te vei duce, îmi spuse dânsa.

— Ba da, am răspuns.

Şi seara m-am pregătit pentru această excursie în afara Parisului.

Capitolul III

Eram în şcoală când a apărut romanul „Misterele Parisului”.

El n-a avut un succes, ci un triumf.

Curiozitatea publicului nu fusese niciodată aşa de aprinsă, iar imaginaţiile noastre tinere erau cum nu se poate mai aprinse.

Dar nu ne interesa numai opera dar şi autorul.

Eugène Sue era autorul care ne interesa.

Om de lume, membru fondator al Jockey-Club, avusese până atunci o reputaţie aşa de bună, încât toţi se întrebau cum acest om, acest aristocrat putuse pătrunde atâtea mistere ale Parisului.

Nu ştiu ce spunea lumea dar pot să vă spun ce se povestea în liceul nostru.

Când se însera, se spunea, un bărbat înalt şi frumos, brun, cu barba îngrijită, elegant îmbrăcat, sosea în gabrioletă pe strada Pépinière la No. 93.

El ieşea de la club unde luase masa.

Portarul deschidea poarta, caii răsunau pe pavajul curţii şi se opreau la peronul casei.

Atunci acel bărbat frumos cobora din trăsură, urca încet treptele peronului, traversa o anticameră păzită de doi lei aşa de bine împăiaţi încât ar fi putut fi luaţi drept vii, şi se închidea într-un cabinet de lucru unde numai unii prieteni aveau voie să pătrundă în anumite ore.

Pentru Parisul întreg Eugène Sue era la dânsul acasă şi lucra.

Cu toate acestea, după o jumătate de oră, pe o portiţă, un om prost îmbrăcat, cu o caschetă pe cap şi o barbă neîngrijită ieşea pe furiş.

Acest om părăsea aristocraticul cartier şi se îndrepta spre barierele Parisului şi nu se mai întorcea decât când se făcea ziuă.

Eugène Sue se ducea să-şi studieze eroii săi la faţa locului.

Iată ce se povestea, lucru pe care toată lumea îl credea atunci, dar pe care am simţit nevoia să-l cred şi atunci când am primit acea stranie scrisoare.

Când vă voi spune că aveam atunci douăzeci şi patru de ani, că întrebuinţasem primii bani pe care îi câştigasem din literatură ca să îmi cumpăr un cal şi o cabrioletă cu care mă plimbam patru sau cinci ore pe zi pe bulevarde, ceea ce mi-a creat atunci mulţi duşmani, mă veţi lua mai mult naiv decât vanitos, şi mă veţi ierta dacă în acea seară m-am dus îmbrăcat într-o bluză la întâlnirea ce mi se dăduse.

Deci la orele nouă seara cu mâinile în buzunar, cu cascheta pe ochi am intrat la cârciuma lui Bravard.

Aici, mărturisesc spre ruşinea mea, că apariţia mea n-a produs nicio senzaţie.

Doi oameni jucau cărți într-un colț al sălii, ce era prost luminată de două lumânări.

Bravard, un om gras, îmi aduse un pahar cu vin şi aşteptai.

Cei doi oameni nici nu ridicară ochii spre mine.

Un zidar mânca o bucată de brânză, şi bea o jumătate de litru de vin.

El nici nu mă privi şi îşi văzu de mâncare.

În fine, după un sfert de oră, un om intră, se uită în dreapta şi în stânga şi plecând negăsind fără îndoială pe cel ce-l căuta. Eu am mai aşteptat.

După o jumătate de oră acelaşi om se întoarse. Am avut timp să-l examinez.

El era îmbrăcat cu o redingotă neagră, ruptă în coate, cu o pălărie veche, şi cu nişte ghete rupte.

Figura lui comună era încadrată de o barbă murdară.

El mă privi cu mai multă atenție; i-am făcut un semn şi el s-a apropiat.

— Dumneata mi-ai scris? l-am întrebat.

Fizionomia lui exprimă un fel de mirare naivă.

— Cine eşti? mă întrebă dânsul.

I-am spus numele meu, şi mirarea lui se mări.

Aveam atunci nişte mustăți mici blonde şi un aer copilăresc, care nu corespundea deloc cu literatura mea.

Am petrecut cincisprezece ani din copilăria mea cu scrierea romanelor negre pline de aventurieri, am abuzat de scările de mătase, de otrăvuri, de pardoseli ce se scufundă şi înghit victime; şi nu intrasem niciodată într-o casă unde nu eram cunoscut fără ca să nu mi se spună: „Ah! Dumnezeul meu! şi noi te credeam bun, înalt, voinic, cu mustața mare şi cu un aer sălbatic!”

Aveam din fericire în buzunar scrisoarea ce mi-a fost trimisă, şi acest om îmi spuse cu naivitate:

— N-aş fi crezut niciodată să fii dumneata!

— Deci dumneata mi-ai scris?

— Da.

— Şi nu mă cunoşti din vedere?

— Nu.

— Deci ți-a vorbit de mine chelnerul de la pavilionul Armenonville?

— Nu ştiu ce vrei să spui.

— Atunci, cum ți-a venit ideea să-mi scrii?

— Am văzut în ziare că vei vorbi despre „Valeții de cupă”.

— Bine!

— Şi cum am fost în banda lui Timoléon…

— Cine e acel Timoléon?

— Acela care l-a arestat pe Rocambole.

— Dar cine e Rocambole?

El mă privi şi mai mirat.

— Cum! Nu ştii? mă întrebă el.

— Nu.

— Totuşi „Valeţii de Cupă” şi dânsul, nu sunt decât unul şi acelaşi lucru.

— Ca să ştiu toate astea am venit aici.

Am poruncit să se aducă vin şi am început să-l chestionez pe necunoscutul meu.

Desigur el nu era mut; ba chiar era prea vorbăreţ, căci timp de două ore nu i-a mai tăcut gura şi eu i-am dat patruzeci de franci, de care el se arătă foarte satisfăcut.

Dar ceea ce el îmi povesti era aşa de confuz, aşa de obscur, aşa de neînţeles, încât n-am priceput decât un singur lucru: anume că era o bandă de răufăcători, al cărui şef se numea Rocambole, că acest Rocambole se afla la ocnă, şi un om care făcea pe poliţaiul amator, şi care se numea Timoléon, contribuise la arestarea lui.

Am părăsit deci cârciuma foarte nemulţumit de povestirea pe care mi-o făcuse acel om şi m-am întors acasă spunându-mi:

— Desigur că voi face mai bine să inventez istoria „Valeţilor de Cupă”.

În acest timp, domnul Delamarre îmi cerea manuscrisul şi eu i-am răspuns:

„Scumpul meu amic,

Dă-mi termen de opt zile şi vei vedea…"

Ce să vadă?

Nu ştiam nici eu. Dar e aşa de mult de când scriu în josul foiletonului meu: „Urmarea pe mâine” încât eram convins că a doua zi voi găsi o urmare.

Capitolul IV

A doua zi, într-adevăr, îmi veni o idee. Era foarte simplă.

„Dacă cineva poate să-mi povestească istoria lui Rocambole, mi-am spus eu e chiar Rocambole”.

Însă acesta era la ocnă şi ar fi fost încântat să vadă scrise aventurile sale.

Oamenilor de acest soi le place zgomotul şi publicitatea.

Gândirea dominantă a condamnatului la moarte e să moară sub ochii mulțimii!

Mă duc deci să-l văd pe Rocambole. Dar de unde?

Uitasem să-l întreb pe omul lui Timoléon în ce loc se află el închis.

Acum doisprezece ani, Brest şi Rochefort existau încă.

Nu mă puteam deci expune să pierd cincisprezece zile, ca să fac o călătorie la Toulon, pe când acela pe care-l căutam putea să fie la Brest sau la Rochefort.

Lucrul cel mai simplu era deci să mă duc la prefectura de poliție şi să mă adresez biroului închisorilor.

Erau orele opt de dimineață şi niciun birou nu era deschis până la orele zece. Aveam deci timp să mă pregătesc de plecare.

Era evident că puteam pleca chiar în aceeaşi seară, că ziarul „La Patrie” îmi putea procura un bilet de tren şi că a treia zi voi fi sau la Toulon sau la Brest sau la Rochefort.

Bergerette, care voia să facă şi dânsa această călătorie îşi făcuse geamantanul, m-am îmbrăcat cu o haină neagră şi la orele zece eram la biroul închisorilor.

Din toate administrațiile, cea mai îndatoritoare e desigur prefectura poliției.

Am găsit un subşef care m-a primit foarte bine şi s-a pus la dispoziția mea îndată ce i-am explicat scopul vizitei mele.

— Domnule, îmi spuse, nu sunt aici decât de vreo câteva luni şi nu ştiu absolut nimic din ceea ce mă întrebi. Dat mă voi informa şi peste o jumătate de oră vei fi satisfăcut.

El mă instală în cabinetul său, îmi oferi ziarele de dimineață şi mă lăsă.

Am aşteptat nu o jumătate de oră ci o oră.

După acest timp subşeful se întoarse.

Era dânsul, dar cu toate acestea nu era dânsul.

Să-mi fie permis să mă explic.

Când ieşise din biroul său, era foarte amabil. Poate că era unul din cititorii mei obişnuiți şi, prin urmare, doritori să-mi fie pe plac.

L-am văzut întorcându-se rece şi sever şi părea îmbătrânit cu zece ani.

— Domnule, îmi spuse, cu o politețe rece, am transmis cererea dumitale domnului şef de birou.

Şeful de birou a referit-o domnului prefect de poliție.

Domnul prefect a pus să se caute în registre şi sunt însărcinat să

vă spun că persoana de care vorbiți nu figurează în niciun registru.

— Cum, am strigat, nu e niciun ocnaş pe nume Rocambole?

— Domnule, îmi răspunse el brusc, la ocnă n-are nimeni nume, ci e înscris sub un număr.

Şi cu acest gest mă făcu să înțeleg că era inutil să insist.

Când am fost în stradă sau mai bine zis pe chei m-am uitat cum curgea apa şi am făcut tot soiul de reflecții.

Eu sunt observator şi schimbarea de atitudine a subşefului de birou nu îmi scăpase din vedere.

Misterul, în loc să se lumineze se complica şi mai mult.

Mi se spunea că Rocambole nu există. Dar de ce mi se spunea asta cu acea politețe rece care contrasta foarte mult cu modul în care am fost primit?

Şi am reuşit să ghicesc.

Administrația nu voia să se facă un roman despre Rocambole. De ce?

Era uşor de înțeles. „Valeții de Cupă" trebuie să fi fost o asociație periculoasă şi să fi lucrat în sferele înalte ale societății; şi era mai mult, decât probabil că ei fuseseră amestecați în unele evenimente care era inutil să fie date la iveală.

Dar romancierul îşi ia subiectul de acolo de unde îl găseşte.

Şi apoi devenisem foarte curios. M-am urcat într-o trăsură, spunându-mi: „Cu orice preț îl voi găsi pe Rocambole". Când m-am întors acasă din această zadarnică excursie, o scrisoare astfel concepută mă aştepta:

„Domnul Delamarre vrea să te vadă îndată".

Ara alergat acolo, el mă invită la masă şi îmi spuse:

— Dragul meu, am primit reclamații cu privire la titlul tău de „Valeții de Cupă". Schimbă-l.

— Dar, domnule…

— Nu-ți pot spune mai mult. Schimbă titlul.

Mi se păru că vocea domnului Delamarre semăna în acel moment cu cea a subşefului de birou.

Nu am mai insistat; dar cum sunt foarte încăpățânat m-am întors acasă cu hotărârea să povestesc istoria lui Rocambole chiar dacă o ştiam sau dacă nu o ştiam.

Seara Claudin şi cu mine fumam liniştiți la D, un pictor care locuia în cartierul Saint-George. Noi ne urcasem într-un balcon şi aveam Parisul sub picioarele noastre.

Parisul era scânteietor în lumină.

Deodată am aruncat țigara, şi am strigat:

— Am găsit!

— Ce? mă întrebă Claudin, istoria lui Rocambole!

— Nu, titlul romanului meu.

— Să vedem!

— „Dramele Parisului”.

— Foarte bine. Dar Rocambole?

— Voi inventa istoria lui, căci nu pot face altfel. Dar am presimțirea că această istorie o voi şti.

Capitolul V

Lăsați-mă să deschid o paranteză.

Istoria lui Rocambole era destinată pentru ziarul „La Patrie”. E drept deci să vă descriu birourile acestui ziar.

„La Patrie” se află în strada Croissant; birourile sale dădeau în strada Jeuneurs.

Pe această din urmă stradă se aflau numai comercianți de stofe.

Strada Croissant e rezervată ziarelor.

La numărul 12a „La Patrie”, la numărul 16 „La Siecle”, pe dreapta şi pe stânga sunt o mulțime de prăvălioare, în care se vând numai ziare.

La mijlocul străzii Jeuneurs, pe dreapta era ceea ce un notar ar numi un vest imobil.

Trei mari construcții înalte, toate închiriate, erau proprietatea domnului Delamarre, directorul de atunci al ziarului „La Patrie”.

Un om tânăr care avea un roman la subsuoară se prezenta la ziarul „La Patrie” la poarta de pe strada Croissant.

El urcă la primul etaj şi ceru să-l vadă pe redactorul şef dar a fost primit de Philippe. Cine e acest Philippe?

Un bărbat între două vârste, cu privirea inteligentă, cu surâsul amabil, care era luat drept un copist, dar care, în fond, era omul de încredere al domnului Delamarre.

Philippe se uită la noul venit.

El părea că ghiceşte ce are la subsuoară.

Dacă i se părea că romanul va fi bun, îi spunea:

Domnul Delamarre nu e aici. Dar lasă-mi manuscrisul şi vino peste opt zile.

De cinci ori din zece, Philippe ghicea.

Acest roman era citit şi primit.

Dacă lui Philippe i se părea că romanul nu va fi bun, îi deschidea uşa cabinetului lui Schiller.

Acesta îl primea pe autor, lua manuscrisul şi îl dădea în aceeaşi seară domnului Delamarre.

Acesta se mărginea să-l întrebe:

— Pe unde a venit autorul?

— Prin strada Croissant.

— Ah!

Acest ah! era o sentință de moarte.

Domnului Delamarre îi plăcea ca să se adreseze direct lui.

După un an manuscrisul rămânea tot în cartoane şi nu era citit.

Tot secretul lui Philippe consta în aceasta: îl depunea respectuos pe noptiera domnului Delamarre, manuscrisul omului pe care-l lua sub protecția lui.

Dacă răzbunarea este plăcerea zeilor, recunoştința este uneori fericirea oamenilor de litere, şi declar aici că datorez lui Philippe colaborarea mea timp de opt ani la ziarul „La Patrie”.

Când primul meu foileton s-a publicat în coloanele ziarului, am intrat pe strada Jeunevers.

Domnului Delamarre îi plăcea foarte mult să stea cu mine de vorbă.

M-am dus în acea zi la orele zece la uşa cabinetului său.

Aduceam noul titlu: „Dramele Parisului”.

— Foarte bine! zise domnul Delamarre. Titlul e excelent. Să vedem, acum subiectul.

— Nu mi-am făcut încă planul, i-am răspuns.

— Tot să vedem!

Eram prins în cursă. M-am executat. Am inventat pe loc un prolog ce se petrecea iarna, la întoarcerea din compania din Rusia; am creat tipuri mai mult sau mai puțin originale, am combinat situații, m-am armat cu tot arsenalul meu obişnuit.

Domnul Delamarre îşi clătina capul în toate părțile şi era încântat.

— La lucru! îmi spuse el după ce am terminat şi trimite manuscrisul mâine dimineață.

Apoi am plecat ducându-mă la Schiller să-i strâng mâna cu răceală.

Acest confrate nu-i plăcuse lui Philippe şi romanul său stătea de optsprezece luni într-o copertă mare de carton verde care avea eticheta „Manuscris de citit”.

Şi luându-mă de mână îmi zise pe un ton lugubru:

— Când vei termina?

Eu nici nu începusem încă.

Întotdeauna am fost puțin cam ştrengar. În loc să-mi fie milă de nenorocitul meu confrate, am găsit nimerit să-i răspund:

— Nu voi termina.

— Cum?

— „Dramele Parisului" va avea cel puțin două mii de foiletoane.

Sărmanul meu confrate era cât p-aci să cadă jos, şi eu am plecat râzând.

Întorcându-mă acasă i-am povestit cele întâmplate iubitei mele Bergerette.

— Se poate ca acest roman să nu se mai termine, îmi zise ea, dacă trebuie să-l cred pe domnul care a ieşit de aici şi care va reveni, mâine dimineață.

— Cum?

— Acest domin mi-a spus că ştie istoria lui Rocambole.

Am sărit de pe scaun.

Bergerette continuă:

— Şi va veni mâine dimineață să ți-o povestească.

Capitolul VI

Am petrecut restul zilei şi o parte a nopții ca să pun în ordine, cu totul în mână, planul pe care-l desfăşurasem domnului Delamarre şi am aşteptat până a doua zi cu o mare nerăbdare.

Cine era misteriosul personaj care trebuia să-mi povestească istoria lui Rocambole?

El nu-şi lăsase nici numele, nici adresa…

La orele zece, a doua zi, uşa cabinetului meu se deschise şi am văzut intrând un om având într-o mână un săculeț şi în cealaltă un ghiozdan.

Era un băiat de la banca Franței.

Nu iscălisem nicio poliță şi sosirea acestui om mă miră foarte mult.

— Domnule, îmi spuse pe un ton plin de mister, n-am bani în sacul meu şi în ghiozdan se află ziare vechi; dar sunt supravegheat îndeaproape şi m-am deghizat astfel ca să pătrund până la dumneata fără să trezesc atenția nimănui.

— Cum? l-am întrebat. Tot dumneata ai venit ieri?

— Da, domnule.

Am sunat să dau ordin să nu mai intre nimeni la mine.

După ce ieşi servitorul meu, pretinsul băiat de bancă, puse sacul

său pe biroul meu şi se aşează fără multă formalitate în faţa mea.

— Domnule, îmi spuse el, mă numesc Timoléon şi-ţi voi spune în două cuvinte cine sunt. Am fost hoţ…

L-am salutat.

— După aceea am intrat în poliţia secretă.

— L-am salutat din nou.

— Dar administraţia s-a schimbat şi noul regim n-a mai vrut să primească în rândurile poliţiei decât oameni care n-au avut niciun amestec cu justiţia. Am fost concediat şi au făcut foarte rău, căci le aduceam mari servicii.

— Nu mă îndoiesc.

— Eu l-am arestat pe Rocambole.

Un suspin de uşurare ieşi din pieptul meu.

— El există dar? întrebai eu.

— E la ocna din Brest şi cred că va fi în curând transferat la Toulon.

— Cu toate acestea, ieri de dimineaţă, la Biroul Închisorilor…

— Ti s-a spus că Rocambole nu există!

— Da.

Un surâs flutură pe buzele lui.

— Aşa trebuia să ţi se răspundă.

— De ce?

— Fiindcă Rocambole a fost o perioadă un mare personaj.

— Adevărat!

— Şi administraţia nu vrea să scoată la lumină întunecoasele lui aventuri.

— Dar îmi vei spune tot adevărul?

El surâse din nou.

— Un moment, zise el. Mai întâi să vorbim.

Am aşteptat ca el să se explice.

— Domnule, reluă el, ţi-am spus că prefectura m-a concediat.

— Bine.

— N-am avere; am o fată de crescut şi sunt obligat, ca să trăiesc, să mă ocup de mici afaceri. Astfel, de exemplu, regăsesc obiectele pierdute sau furate, pe socoteala unor simpli particulari; urmăresc soţi. Scot, după cum se spune bani din orice.

— Bine, i-am răspuns. Vrei să-mi vinzi relaţiile dumitale.

— Da şi nu.

— Cum asta?

— Am note destul de detailate; cu aceste note voi face un roman, şi acest roman, sunt sigur, va avea un mare succes. Îţi vând notele

mele.

Am încruntat sprâncenele.

El ghici gândul meu şi îmi spuse:

— Un om de litere nu e nici capitalist, nici proprietar. Poate că n-ai nici cincizeci de napoleoni în birou, şi dacă ți-aş cere bani ar fi o nebunie. Iată deci ceea ce-ți propun, îmi vei da patru bilete de o mie de franci plătibile la casa ziarului „La Patrie". E prea scump?

La acea epocă scumpii mei cititori, patru mii de franci erau pentru mine o sumă frumoasă; era cel puțin a treia parte din ceea ce câştigam într-un an.

Am ezitat deci să răspund.

— Vrei sau nu vrei, îmi spuse Timoléon. Îți convine?

— Şi dacă nu pot să fac nimic din notele dumitale? îl întrebai eu.

— Am prevăzut cazul!

— Ah!

— Îmi vei da banii după ce vei fi citit manuscrisul. Cu toate acestea îți cer o garanție.

— Care?

— Îmi vei da cuvântul dumitale de onoare că dacă notele mele nu-ți convin, vei renunța să mai scrii un roman despre Rocambole.

— Îți dau cuvântul meu..

— Bine, răspunse el.

Şi sculându-se după scaun, adăugă:

— Vei avea notele mele diseară. Voi trece din nou pe aici peste opt zile.

Şi reluându-şi ghiozdanul şi sacul plecă. După trei ore am primit prin poştă un voluminos manuscris.

M-am închis în cabinetul meu, am interzis tuturor să vină la mine, chiar frumoasei Bergerette, chiar amicului meu Claudin şi m-am cufundat în citirea manuscrisului. Ca formă era naiv, fără nicio ortografie, dar era deosebit de interesant.

Istoria valeților de cupă, educația acestui copil al Parisului, care se numea Iosef Fiparte şi botezat Rocambole de profesorul său Andréa.

Adevăratele nume însă nu se găseau. Ciudatul meu colaborator avusese grijă să mă înştiințeze despre aceasta printr-o notă scrisă cu creionul şi pusă în pagina întâi, şi de cele mai multe ori în loc să inventeze un nume, el se servea de inițiale.

Printr-una din acele coincidențe ciudate aşa de comune în viața reală, şi care totuşi nu trebuia să existe decât ca ficțiune, istoria lui Rocambole avea o asemănare perfectă cu planul romanului pe

care-l imaginasem.

N-am inventat decât foarte puține lucruri în prima parte a „Dramelor Parisului” care are ca titlu „Moştenirea misterioasă”.

Aceste puține lucruri iată-le:

I-am dat un frate lui sir Williams, profesorul lui Rocambole, şi am inventat istoria moştenirii.

Am găsit subiectul pentru rest în notele lui Timoléon.

Dar după ce am terminat citirea manuscrisului, un lucru ieşea la iveală pentru mine.

Timoléon avea pentru Rocambole o ură mare şi teribilă, şi era desigur la dânsul un act de răzbunare dându-mi aceste documente.

Atunci am făcut următoarea cugetare:

„Valeții de cupă” nu pot fi toți la ocnă, şi dacă Rocambole e acolo, dacă sir Williams a murit asasinat, de elevul său, există desigur cineva din banda lor care trăieşte liniştit la Paris şi a cărui siguranță o va tulbura publicarea romanului meu.

Risc o lovitură de cuțit pe de o parte şi pe de altă parte se poate ca această femeie care în notele lui Timoléon e numită pe rând Baccarat şi contesă Artoff, să se supere că mă ocup de dânsa şi se va plânge prefectului de poliție.

Această cugetare nu mă părăsi deloc în tot cursul zilei.

M-am dus să prânzesc în oraş şi după masă, cum ploua puțin, bulevardul era pustiu.

Cu toate acestea un om ieşi din pasajul operei şi începu să mă urmărească.

Locuiam atunci în strada Bellefond; am luat-o deci prin foburgul Montmartre.

Omul tot mă urmărea.

Am luat-o pe strada Cadet: un pas greoi şi măsurat continua să răsune după mine.

Ca toată lumea eram şi eu fricos în unele momente.

Un fior mă străbătu şi mi se păru că un valet de cupă era pe urmele mele.

Capitolul VII

Nu e departe strada Cadete de strada Bellefond.

Dar strada Rochechouart e destul de lungă şi cu toate că am grăbit pasul tot mi se părea că nu mai ajung.

Necunoscutul venea tot după mine.

Asta nu dură în realitate decât cinci minute, dar în cursul

acestor cinci minute avusesem timp să-mi povestesc o istorie oribilă.

O istorie absurdă, de altfel, dar care speriase imaginația mea de licean, pe timpul când apărea romanul „Jidovul rătăcitor”.

Se spusese atunci că într-o seară Eugène Sue, întorcându-se acasă, fusese arestat de niște oameni cu fața înnegrită. Apoi el fusese aruncat într-o trăsură şi timp de câteva ore mersese prin Paris fără să ştie unde era condus. El fusese apoi introdus într-o sală transformată în tribunal şi unde se aflau mai mulți oameni îmbrăcați în robă roşie. Acolo el fusese condamnat la moarte şi sentința trebuia să fie executată în curs de trei luni în afară de cazul când el consimțea să lase neterminat romanul său în care ataca în mod aşa de violent pe unii oameni şi unele principii.

V-am spus că această istorie era absurdă, cu toate acestea am crezut-o şi mi-am spus:

„Dacă prietenii lui Rodin au procedat aşa cu Eugène Sue, ce vor face cu mine tovarăşii lui Rocambole?”

În momentul în care făceam această reflecție dădeam colțul străzii Bellefond şi mă credeam salvat, căci se afla pe acea stradă la nr. 38, un post de poliție.

Dar omul care mergea după mine îmi puse mâna pe umăr şi mă opri. Am împietrit.

La o sută de paşi vedeam felinarul roşu al postului de poliție. Dacă aş fi strigat, ar fi venit în ajutorul meu.

Dar niciun sunet nu ieşi din gâtul meu şi m-am întors către acela care mă oprise astfel.

El nu era un om ci un uriaş. Mâna lui îmi cuprinse tot umărul.

Cu toate acestea el n-avea aerul de a fi un om rău.

— Nu te teme, domnule, îmi spuse el, nu mai sunt hoț.

El fusese deci hoț?

Eram emoționat şi mirat în acelaşi timp.

El continuă:

— Nu mai sunt hoț şi am devenit chiar un om cinstit. Nu te teme deci de mine.

Atunci am putut vorbi şi l-am întrebat:

— Ce vrei atunci de la mine?

— Doresc să-mi acorzi o întrevedere scurtă.

Aveam ochii fixați tot asupra lanternei roşii care îmi apărea ca farul văzut de un naufragiat.

El ghici gândul meu şi îmi spuse:

— Să mergem până în fața postului de poliție, domnule, acolo vei

fi mai liniştit şi mă vei asculta.

Era în vocea acelui uriaş ceva rugător care mă făcu să roşesc de ruşinea mea.

Nu voiam să fiu cu dânsul mai puțin generos.

— Dar, i-am răspuns, putem foarte bine să vorbim aici.

— Cum vrei, spuse el.

Am aşteptat.

— Domnule, reluă el, ai anunțat în ziarul „La Patrie” un roman intitulat „Valeții de Cupă”.

— Da.

— Şi al cărui erou trebuie să fie Rocambole?

— Întocmai.

Şi în gândul meu îmi spuneam:

„Acest om e desigur din banda lui; deci să fiu atent”.

Uriaşul reluă:

— Un oarecare Timoléon ți-a dat chiar note.

— Da.

— Timoléon e o canalie, domnule.

El pronunță aceste cuvinte cu răceală şi cu convingere.

— Dar, domnule…

— Rocambole valorează mai mult decât se poate crede, zise el.

— Ah! Adevărat?

— A fost rău, dar s-a căit.

Am crezut că-i ghicesc gândul şi i-am spus:

— Ei bine! îți făgăduiesc că romanul meu va avea un deznodământ foarte frumos în onoarea lui.

— Nu-ți cer asta.

— Dar atunci?

El îmi spuse atunci pe şoptite:

— Rocambole e la închisoarea din Brest; dar nimeni nu ştie în afară de prefectul de poliție şi cu mine. Acolo el are un număr, şi cum nu vorbeşte niciodată, nimeni nu ştie cine a fost. Sunt singurul om cu care el e în corespondență secretă.

— Ei bine?

— El mi-a scris chiar astăzi. Un lucrător din port a adus în închisoare un număr din ziarul „La Patrie”, în care se anunță romanul dumitale.

Aceste din urmă mă neliniştiră.

— S-ar opune el la publicarea romanului meu? am întrebat.

— Nu, domnule,

— Atunci, ce doreşte?

— Domnule, reluă uriaşul, se află în lume o doamnă mare pe care Rocambole a iubit-o ca pe sora lui. Dânsa e cauza căinţei sale. El ar muri de durere dacă adevăratul nume al acestei femei ar apare în romanul dumitale.

— Dar, am răspuns, Timoléon a schimbat toate numele în notele sale.

— Nu te încrede.

— Ah!

— Timoléon, îţi repet, e o canalie. El îl urăşte pe Rocambole şi poate că ţi-a dat numele adevărate. În orice caz, schimbă-le.

— Şi apoi?

— Apoi, domnule, spuse uriaşul, asta e tot ce-ţi cere Rocambole.

— Nimic altceva?

— Nimic. Bună seara, domnule…

Şi vru să plece. Dar eu l-am reţinut:

— Încă un cuvânt.

El se opri.

— Eşti amicul lui Rocambole, nu-i aşa?

— M-aş lăsa ca să fiu ucis pentru dânsul oricând ar vrea.

— Deci să nu iei în nume de rău ce-ţi voi spune.

— Vorbeşte, domnule.

— La ocnă, cineva nu e fericit…

— Drace! nu…

— Şi poate că puţini bani…

Acel om cu faţa vulgară surâse atunci şi îmi răspunse:

— Îţi mulţumesc domnule, dar în ziua când Rocambole ar dori un milion i se va trimite.

El mă salută şi plecă lăsându-mă înmărmurit.

M-am întors acasă pradă unui sentiment cu totul nou.

Din romancier devenisem cititor.

Istoria lui Timoléon îmi era suficientă: ceea ce voiam era să-l văd pe Rocambole.

Cine era acest bărbat care pătat de crime, ştiuse să-şi creeze asemenea oameni devotaţi?

Ah! Dacă domnul Delamarre n-ar fi fost aşa de grăbit să-şi reînnoiască abonamentele la ziarul său, aş mai fi cerut un răgaz de câteva zile ca să mă duc la Brest.

Dar anunţasem apariţia pentru luni şi era deja joi seara.

A doua zi dimineaţă la orele 5 jumătate scriam, dar în fiecare moment mă opream şi îmi spuneam:

— Aş vrea să-l văd pe Rocambole.

Capitolul VIII

Prima parte a „Dramelor Parisului” a apărut fără întrerupere.

Asta se numeşte, după cum am spus, „Moştenirea misterioasă”.

Ziarele atunci făceau puțină reclamă.

Cu toate acestea tirajul a crescut şi numărul abonaților s-a mărit.

Unii oameni reclamară şi o femeie bătrână scrise administrației această scrisoare:

„Domnule,

Romanul lui Ponson du Terrail este foarte frumos dar e imoral. Niciodată nu o să pot crede că o femeie ca Baccarat poate avea sentimente omeneşti.

Aceste femei sunt nişte monştri şi defunctul meu soț, care era un om inteligent şi subşef important într-o mare administrație, le-a evitat întotdeauna.

N-am prejudicii, şi vârsta mea (57 de ani) îmi permite să citesc orice lucru.

Din nenorocire, însă, am o fată de douăzeci de ani a cărei imaginație e foarte dezvoltată şi citirea „Dramelor Parisului” îi este periculoasă.

Pe de altă pane, aş vrea să ştiu sfârşitul romanului.

De aceea n-ați putea să faceți două ediții: una pentru mine cu foileton şi alta fără foileton pentru fata mea?

Vă rog să-mi răspundeți.

Henriette Athanase „rentieră”.

Un preot de țară a fost şi mai sever:

„Ponson du Terrail, spunea dânsul, e un mizerabil, care a comis toate crimele care-l fac responsabil pe eroul său”.

Domnul Delamarre, puțin cam mişcat îl chemă pe casier.

Acesta luă cunoştință de scrisoarea preotului şi răspunse:

— Vom vinde trei mii de exemplare mai mult.

— Atunci să continue, răspunse directorul ziarului „La Patrie”.

„Moştenirea misterioasă” a avut şaptezeci şi opt de foiletoane.

Când eram pe la foiletonul al şaptezeci şi cincilea, domnul Delamarre mă cheamă şi îmi spuse:

— N-ai putea să-mi faci o urmare?

— Ba da, i-am răspuns, dar trebuie un alt titlu.

— Să vedem!

— „Clubul valeților de cupă.”

Mă aşteptam să-l văd sărind de pe scaun, ştiind cât se opusese la început acestui titlu.

El se mărgini să se încrunte şi îmi zise:

— Vino să mă vezi la docuri.

Puțini oameni au cunoscut ca mine acest spirit activ, ingenios şi neobosit, ce se numea domnul Delamarre.

În fiecare zi se deştepta cu o idee nouă aproape întotdeauna îndrăzneață, dacă nu excelentă.

Într-o zi îşi imagină fabricarea unei pâini cu gluten.

După şase săptămâni la casa de alături de ziarul „La Patrie”, casă care-i aparținea, el instala o brutărie.

Planul nu reuşi.

În anul următor, domnul Delamarre, în acelaşi imobil, creă docurile alimentare cu prețuri ieftine.

Aici se vindeau de toate, alimente, haine, ghete, lapte, coloniale şi pălării.

Asta dură aproape un an. Apoi el închise aceste docuri.

Pe acea vreme docurile erau în apogeul lor.

M-am dus la docuri şi am vorbit cu dânsul.

A doua zi se anunța în „La Patrie” că „Dramele Parisului” vor avea ca urmare „Clubul Valeților de Cupă”.

Numai că domnul Delamarre îmi acordă o întrerupere, adică un concediu de două luni.

Acest concediu ştiam eu cum îl voi întrebuința.

Mă voi duce la Brest şi-l voi vedea pe Rocambole.

După opt zile eram gata de plecare.

Îmi rămânea să caut un tovarăş de călătorie.

Cu Bergerette, pentru că aparținea prea mult de viața mea privată, mă certasem.

I-am scris lui Claudin.

„Vrei să vii cu mine la Bretagne?”

Claudin îmi răspunse că nu poate.

Am un vechi camarad, puțin cam ciudat, dar care pentru motivul că e născut la Brest, se crede obligat să fie cel mai drept şi cel mai amabil dintre oameni.

Inima lui loială avea slăbiciunea să introducă în cărțile lui numai femei adorabile blonde şi care erau tuberculoase în ultimul grad.

Când o femeie îl plăcea şi asta nu era rar, el o întreba:

— Tuşeşti?

Îndată ce ea răspundea afirmativ, el cădea la genunchii ei şi o adora.

Eu cred că-l cunoaşteți căci el a scris multe romane.

Mă mărginesc să vi-l numesc, este Étienne Énault.

Étienne îmi spusese de atâtea ori că era breton şi că a revedea Bretania era cea mai mare dorință a lui, încât am alergat la dânsul.

— Vii cu mine? l-am întrebat.

El primi şi plecarăm.

Pe atunci nu era altă cale ferată decât aceea de la Paris la Nantes prin Orléans.

A doua zi eram la Angers, a treia zi la Rennes şi după două zile la Brest.

Bretagne, adevărata țară a legendelor se termină la oraşul Brest.

„Hotelul călătorilor" unde am descins are o înfățişare tristă şi sufrageria seamănă cu sala unei mânăstiri.

Furăm instalați la mansardă.

La Brest cine nu poartă uniformă nu e luat în seamă. Călătoria părea o sărbătoare, la sosirea în Brest.

— Oh! dacă n-aş fi venit să caut casa unde m-am născut! îmi zise Énault.

— Ah! de n-aş dori să-l văd pe Rocambole mă gândeam eu.

Şi după masă ne-am dus în port pe acea oribilă stradă a Siamului, care are un pavaj aşa de prost încât îți rupi picioarele.

Capitolul IX

Era atunci primăvară, luna mai, când zilele sunt lungi.

Un soare admirabil lumina toată regiunea Bretagne şi nu ploua decât la Brest.

Aşa e în acest oraş căci plouă cinci zile din şapte.

Cu toate acestea e suficient puțin vânt ca să alunge norii, mai ales seara.

Atunci, unicul loc de primire al oraşului se populează ca prin farmec. Plouase toată ziua, plouase în timpul mesei, ploua când am ieşit de la hotel. Dar abia ce ajunseserăm la capătul străzii Siam şi ultimele raze ale soarelui străbăteau norii, ce se risipeau.

La capătul străzii Siamului se află o scară cu o sută de trepte ce coboară în port.

După ce coborai scara trebuia să o iei la pas ca să mergi la Recouvrance.

Era prea târau ca să vizitez arsenalul şi, prin urmare, penitenciarul.

Énault îmi spuse:

— Sunt din Recouvrance, şi aş vrea să revăd casa unde m-am născut. Din nenorocire, am plecat de aici aşa de tânăr, încât am uitat şi numele străzii. Dar Recouvrance nu e mare, deci să mergem!

— Cum vrei i-am răspuns, dar străduieşte-te să-ţi regăseşti casa astă seară, căci mâine…

— Mâine?

— Nu vom ieşi din arsenal.

Am trecut la Recouvrance.

Acolo, casele sunt încă şi mai negre şi mai mizerabile, decât pe ţărmul opus.

Mai multe străzi întortocheate înconjoară portul.

Acolo trăiesc pescarii şi nevestele marinarilor.

Acolo mişună sute de copii abia îmbrăcaţi şi care într-o zi pot deveni oameni de valoare.

Nevasta marinarului este econoama; ea trăieşte cu puţin şi-şi creşte copiii aproape cu nimic.

O sărmană locuinţă îi ajunge.

Bărbatul ei e poate sub cerul Indiei, femeia şi copiii trăiesc în această atmosferă grea, în aceste străzi infecte şi sub această ploaie eternă fără să murmure, fără să plângă, cu speranţa în inimă.

Îndată ce vremea e frumoasă ei se duc pe malul mării.

Acolo soţia marinarului spune copilului ei arătându-i malul mării:

— Tatăl tău e acolo… departe…

— Când va veni? întreabă copilul.

— Peste un an, spune sărmana femeie suspinând.

La orele opt răsună tunul, care anunţă închiderea arsenalului.

Această detunătură ne-a surprins pe o străduţă numită Jean-Bart.

O biserică părăsită se află la mijloc.

În faţa acestei biserici se află o piaţă având zece metri pătraţi, pe care se joacă copiii de prin împrejurimi.

Mamele, stând la poartă, lucrează.

Ne oprisem aici cu puţin înainte de bubuitul tunului.

Printre aceşti copii se afla unul care ne atrase atenţia datorită părului său blond buclat, feţei lui rumene şi ochilor lui albaştri.

S-ar fi zis că un înger a coborât din cer în acest focar de infecţie.

Căutarăm pe mamă din ochi şi o regăsirăm repede, după expresia privirii ei către copil.

Ea era o femeie tânără de douăzeci şi trei de ani, poate.

Copilul avea cinci ani.

Ea era blondă, puțin cam palidă, puțin cam tristă, cu surâsul ce flutură pe buzele ei, când copilul se uita la dânsa.

Deodată la capătul străzii răsunară nişte paşi surzi, măsurați şi un zăngănit metalic.

În acelaşi timp am văzut apărând o ceată de ocnaşi mergând doi câte doi.

Copiii continuară să se joace; dar acela pe care îl observasem, examina ceata ocnaşilor şi recunoscu fără îndoială printre ei pe vreunul pe care îl iubea, căci se repezi înaintea ocnaşilor şi se aruncă la gâtul unuia dintre ei.

Gardienii nu spuseră niciun cuvânt.

Tovarăşul de lanțuri al acelui ocnaş se opri de asemenea.

Ocnaşul luă copilul în brațe, îl sărută pe buclele lui blonde şi îl puse jos.

În acelaşi timp şi tânăra mamă, ce stătea în pragul porții, se ridică, întinse mâna ocnaşului şi îi spuse câteva cuvinte pe care nu le-am putut auzi.

Apoi ocnaşii îşi continuară drumul, iar mama se aşeză melancolică la locul ei; copilul se întoarse lângă camarazii săi, dar nu se mai jucă.

Acest nenorocit îmbrăcat în haina infamiei, de gâtul căruia se agățase acel înger de copil, şi căruia acea femeie frumoasă îi întindea mâna, era tatăl şi soțul?

Pentru ca asta să fie cu putință, trebuia ca acest om, să fi fost odinioară matelot, şi condamnat, pentru vreun act de rebeliune, la moarte şi pedeapsa lui să-i fi fost schimbată în muncă silnică; căci altfel, la Recouvrance nu s-ar fi tolerat să locuiască soția unui ocnaş.

Am avut vreme să-l văd pe acest bărbat.

El era înalt, puțin cam palid şi cu nişte ochi inteligenți şi blânzi.

Cu toate lanțurile pe care le târa după dânsul, el avea un mers mândru.

Era un băiat care putea să aibă douăzeci şi şapte sau douăzeci şi opt de ani şi pe când săruta copilul, avusesem timp să-l examinez destul de bine.

Acest mic eveniment oricât de natural totuşi pe acele străzi, ne-a intrigat aşa de mult ca să ne facă să intrăm într-o cârciumioară, ce

se afla drept în fața locului unde se opriseră ocnaşii,

O femeie bătrână era la tejghea.

Pe când ea ne dădea de băut, eu am întrebat-o:

— Acest ocnaş e tatăl copilului?

— Nu, e ceva mai mult decât tatăl copilului.

— Ce vrei să spui?

— E salvatorul său. Copilul se îneca, el l-a pescuit şi era cât pe-aci să se înece şi dânsul.

Era o dramă întreagă în acest răspuns şi am priceput atunci îmbrățişarea copilului şi graba cu care mama îi strânsese mâna.

— Cum se numeşte acest ocnaş? întrebă Énault.

Bătrâna surâse şi zise:

— Ştiți că ocnaşii n-au nume.

— E adevărat.

— Acesta este numărul „O sută şaptesprezece”.

Începusem să visez, şi-l priveam pe copil, acum era pe genunchii mamei sale, care îl acoperea de sărutări.

Capitolul X

O bănuială îmi trecu prin minte.

Venisem la Brest să-l văd pe Rocambole; cine îmi spunea că ocnaşul care-l salvase pe copil nu era dânsul?

Am părăsit cârciuma şi am pornit din nou pe străzi.

Énault se oprea din când în când, privea câte o casă moment în care avea speranță, apoi pornea mai departe.

Nu era asta.

Pe când ne urcam spre fortificații, auzirăm o muzică militară şi ne-am oprit pe loc.

Şcoala copiilor de marină făcea exerciții.

Toți aceşti copii mergeau mândri în sunetul muzicii cu puşca pe umăr.

Populația le ieşea în cale. Toți îi priveau cu drag.

Era viitorul care trecea.

Unele mame văzându-şi copilul printre rânduri, îi trimitea o sărutare cu mâna. Unii marinari spuneau:

— Şi eu am fost aşa.

După ce trecu şcoala, Énault spuse, scoțând un strigăt:

— Acum mă recunosc!

— Unde?

— Aici. Acum îmi aduc bine aminte… Copiii din şcoala militară

treceau pe sub ferestrele noastre şi e acolo…

El îmi arătă o casă la stânga. Această casă avea o poartă mare.

Énault, foarte emoționat îmi spunea:

— Da… da… e asta… noi locuiam la etajul al doilea… trebuie să fie o curte cu arbori, şi în mijlocul curții un puț.

Am intrat.

La Recouvrance nu sunt portari, aşa că poți intra oriunde.

Poți să urci până la etajul al şaselea al unei case şi nimeni nu te va întreba: „Unde mergi”. Când furăm în sală, Énault se opri.

— E ciudat, îmi zise el. Scara era la dreapta, mi se pare.

— Şi asta e la stânga.

— S-a schimbat scara.

Casa avea o curte, dar nu avea un puț.

— S-o fi umplut, îmi zise Énault:

— Nu văd nici arbori, i-am spus.

— Or fi fost tăiați.

Totuşi cum el nu era sigur, am ieşit.

— Dacă nu e aceasta, îmi spuse dânsul, e o altă casă la fel cu asta tot pe această stradă.

La douăzeci de paşi distanță am găsit o altă casă cu totul la fel cu acea din care ieşisem.

— Iat-o! strigă Énault.

Scara era la stânga, dar nu avea curte.

— Se va fi construit ceva, îmi zise el, e aşa de mult de atunci!…

O femeie bătrână, care cobora scările, fu întrebată de noi:

— E mult timp de când locuieşti aici?

— De peste patruzeci de ani, răspunse dânsa.

Énault îi vorbi de tatăl său, care era intendent militar.

Bătrâna îl ascultă şi apoi zise:

— Se poate… în această casă sunt întotdeauna ofițeri.

Nu aflasem deci nimic.

După un sfert de oră, am găsit o a treia casă.

— Ah! de astă dată, strigă Énault, e aici.

— Se afla un puț în curte, şi arbori şi scara la stânga. Din nenorocire arborii erau tineri, puțul părea a fi cu totul nou şi pe poartă se afla scris anul 1840.

— Se va fi reconstruit casa, îmi zise sărmanul meu amic, dar e ea!

— Mi-ai spus acelaşi lucru şi la celelalte două…

— E teribil lucru totuşi să nu-ți poți regăsi casa unde te-ai născut.

— Cum! am răspuns, dar în loc de una, ai găsit trei... şi vei ajunge ca Homer, pentru care se certau şapte oraşe că se născuse în ele.

Énault primi acest compliment fără proteste şi am părăsit Recouvrance.

Se înnoptase.

Am traversat din nou portul şi am ajuns iarăşi pe acea oribilă stradă a Siamului.

Am ajuns în centru unde se află cafeneaua ofițerilor de marină.

Aveam la Paris un amic, un căpitan de dragoni, omul cel mai bun din lume şi care ținea foarte mult la mine.

De câte ori gazeta scria ceva contra mea, el venea însoțit de un alt căpitan, gata să-mi servească de martori.

— Dar nu se vorbeşte decât de cărțile mele, le răspundeam.

— Ei bine?

— Ei bine! asta nu mă priveşte. Aceşti domni au tot dreptul să găsească scrierile mele proaste.

Prietenul meu căpitan nu voia să priceapă asta şi se retrăgea.

El cunoştea multă lume, militari şi civili şi din marină.

— Te duci la Brest, îmi spusese el. Eu cunosc multă lume acolo.

Şi îmi dăduse vreo douăzeci de scrisori de recomandare, din care zece pentru locotenenți de marină, trei sau patru pentru căpitani, una pentru un contraamiral şi în fine, una pentru un văr al lui, care era sublocotenent pe vasul „*Nemesis*”.

Marjolin, era numele său, era un bărbat tânăr, foarte amabil şi aşa de îndatoritor încât s-ar fi făcut în patru ca să ne servească.

Am intrat la cafeneaua marinei şi în curând toate scrisorile mele fură distribuite.

Toți ne oferiră punci şi fură foarte gentili cu noi.

Marjolin ne conduse la hotel şi ne dădu întâlnire pentru a doua zi, la orele opt, la uşa Arsenalului.

Îi vorbisem de Rocambole.

Era prima dată când auzea pronunțându-se acest nume.

— Dar, zicea el, fii liniştit. Dacă acest om se află la penitenciarul din Brest, comisarul penitenciarului nu se va opune şi vei putea să vorbeşti cu el.

N-am putut să nu-i spun ciudata primire ce mi se făcuse cu trei sau patru luni înainte la prefectura de poliție.

El râse şi îmi răspunse cu mândria caracteristică marinarilor:

— Uiți că aici suntem la noi?

Capitolul XI

Şi după aceste cuvinte se despărţi de noi.

Când intri în arsenal vezi mai întâi o rampă pe care lucrează tot soiul de vase.

Apoi se vede o imensă faţadă având numeroase ferestre cu fiare şi porţi joase de fier.

Această faţadă e a penitenciarului.

La sunetul tunului, această locuinţă tăcută până atunci se umple de zgomote surde şi de zăngănitul de lanţuri.

Apoi porţile se deschid şi ocnaşii coboară în arsenal, înlănţuiţi doi câte doi, şi conduşi de gardieni.

Marjolin, conducătorul nostru, a ţinut ca noi să vedem aceasta.

L-am găsit la poarta Arsenalului la ora indicată.

Am intrat o dată cu dânsul şi eram în faţa penitenciarului, când au ieşit ocnaşii.

Am putut să-i vedem şi să-i examinăm unul câte unul.

Unii din ei, căci nu pierduseră orice sentiment omenesc, îşi aplecau capul zărind străini.

Alţii ne priveau cu indiferenţă.

Alţii, în fine, se uitau la noi cu cinism.

Énault şi cu mine am tresărit deodată şi eu apucându-l de braţ pe sublocotenentul Marjolin i-am spus:

— Iată-l!

— Pe cine?

— Pe ocnaşul care l-a salvat pe copil.

Noi îi povestisem această istorie în ajun pe când el ne conducea la hotel.

— Ah! zise el, îl recunosc. Este numărul 117, un foarte bun ocnaş.

Ocnaşul cel rău e acela care e obraznic, nedisciplinat, nu vrea să lucreze, caută să fie mereu la infirmerie şi încearcă să evadeze.

Ocnaşul cel bun e cu totul contrar.

Numărul 117 era un bun ocnaş.

El ne privi şi păru că îşi aduce aminte că ne mai văzuse cu o zi înainte.

Figura lui inteligentă şi distinsă, privirea sa liniştită, mersul său mândru, mă impresionară mai mult decât în ajun.

Când el fu departe, i-am spus lui Marjolin:

— Aş jura că e dânsul.

— Cine dânsul?

— Rocambole.

— Nimic nu e mai uşor de aflat, îmi zise el. Să mergem în cancelarie.

Am intrat la grefierul penitenciarului.

— Domnule, îi spuse sublocotenentul Marjolin, se poate să ştim numele numărului 117?

— Nimic nu e mai uşor.

Apoi căutând în registre ne citi:

„Iosif Fipart condamnat la muncă silnică pe viață de curtea cu juraţi ai Simei. În vârstă de treizeci de ani. Recomandat administrației ca foarte periculos."

Cum Timoléon schimbase toate numele în manuscrisul său, acest nume de Iosef Fipart nu îmi spunea nimic.

Marjolin îmi spuse:

— Nu văd nimic care să ne spună că acesta este Rocambole.

— Afară de cuvintele, am răspuns „recomandat ca foarte periculos".

— Sunt mulți ocnaşi periculoşi, răspunse Marjolin.

— Ah!

— Se numesc astfel toți acei care încearcă să evadeze.

— Şi vă pot afirma, ne spuse grefierul, că la aceasta administrația s-a înşelat.

— Adevărat?

— E aici de cinci ani.

— Bine!

— Şi n-a încercat niciodată să evadeze.

Marjolin adăugă:

— Mi se pare chiar că-l tratați cu blândețe:

— E adevărat, zise grefierul, e un om curajos. De curând a scăpat un copil care se îneca.

— A fost pus pe tabloul de grațieri?

— Nu, căci el a refuzat.

Aceste cuvinte ne uimiră foarte mult.

Grefierul continuă:

— Notele sale sunt excelente; după acest act de curaj, a fost chemat la comisar, care l-a felicitat şi l-a anunțat că-l va pune pe tabloul grațiaților. El a spus că este condamnat pe drept, că a pierdut dreptul de a intra în societate şi că dorea să-şi sfârşească zilele la ocnă.

— Şi are treizeci de ani! am strigat. Se ştie pentru ce a fost

condamnat?

— Pentru asasinat, zise grefierul. În registrele noastre nu se fac niciodată menţiuni despre asta. Şi dacă ocnaşul moare sau e eliberat, aici nu se poate lua relaţii asupra lui.

— Bine, am murmurat, aşadar el se numeşte Iosef Fipart…

— Crezi că e Rocambole?

— Da.

— Avem un alt mijloc să aflăm.

— Care?

— Acela de a-l întreba pe dânsul, răspunse Marjolin.

— Rocambole? murmură grefierul, un nume ciudat!… pe care-l aud pronunţându-se pentru prima oară.

Capitolul XII

Într-adevăr chestionarăm în zadar, pe grefier, el ne răspunse, cu o absolută bună credinţă.

— Niciodată n-am auzit pronunţându-se acest nume, nici chiar de ocnaşi. Dacă se află un ocnaş pe nume Rocambole, nimeni nu ştie, îţi garantez.

Marjolin ne spunea la rândul său:

— Sunt foarte rare cazurile în care un ocnaş având un nume celebru în analele crimei să nu caute să i se ştie numele mai ales aici, unde omul nu e decât un număr şi, după câte îmi spui, omul de care vorbeşti a fost un criminal.

— Desigur, da.

— Totuşi, continuă sublocotenentul îţi reînnoiesc propunerea mea.

— În ce constă?

— Să veniţi să vizitaţi vasul „*Nemesis*”. Voi lua o barcă şi printre cei care vor vâsli va fi numărul 117.

Propunerea lui Marjolin era prea seducătoare ca să o refuz.

În mai puţin de o jumătate de oră ieşeam din port într-o luntre condusă de doisprezece ocnaşi. Un al treisprezecelea era la cârmă. Şi acest al treisprezecelea era 117. Am luat loc lângă dânsul.

— E mult de când te afli aici? l-am întrebat.

— Cinci ani, îmi răspunse dânsul.

Vocea lui era liniştită, resemnată, mai mult melancolică decât tristă.

— Eşti condamnat pe viaţă?

— Vezi asta după bonetul meu verde.

— Întrebările pe care ți le adresez, i-am spus pe şoptite, sunt ca nişte indiscreții sau curiozități banale.

El mă privi şi păru că aşteaptă ca să mă explic.

— Te-am văzut ieri pe strada Jean-Bart, am continuat eu.

— Da… într-adevăr… mi se pare că te-am zărit, domnule.

— Un copil a sărit la dumneata.

— Da. E copilul Yvonnei Plouarec, nevasta unui marinar ce se află la bordul vasului „Valeureuse”.

— Mi s-a spus că i-ai salvat viața.

— Adevărat, răspunse el cu simplitate. Copilul se juca pe chei. Mai mulți copii alergau după dânsul şi el fugind a căzut în apă. Eram cu jumătate din lanțuri şi prin urmare stăpân pe mişcările mele. De pe puntea vasului „*Nemesis*” unde mă aflam am văzut totul. Apa e neagră în port şi n-are nicio transparență. Copilul dispăruse. Era foarte multă lume pe chei, dar nimeni nu îndrăznea să se arunce în apă. Am înfăşurat lanțul meu în jurul mijlocului şi am sărit în apă. Am înotat până la locul unde dispăruse copilul, m-am cufundat de mai multe ori şi în fine, am fost fericit să pun mâna pe dânsul. El era leşinat, dar a putut fi readus la viață. De atunci copilul sare la mine de câte ori mă vede şi mama lui e foarte bună cu mine.

— Nu suferi mult? îl întrebai eu.

— Îmi fac pedeapsa răspunse dânsul.

— Dar trebuie să ai momente de disperare?

— Nu, sunt resemnat..

— Trebuie să regreți lumea în care ai trăit?

El tresări şi mă privi.

Apoi, după un moment de tăcere, spuse:

— Nu regret nimic. Am fost condamnat pe drept şi sunt mort pentru lume.

I-am făcut atunci un semn lui Énault.

Acest semn fusese convenit mai dinainte între noi.

Énault mă strigă tare pe nume, spunându-mi:

— Ce splendid e timpul în acest moment!

Numărul 117 tresări din nou; mi se păru chiar că mă priveşte cu curiozitate.

Calculasem acest efect şi îmi făcusem acest raționament!…

În momentul în care era să încep publicarea „Dramelor Parisului” şi m-am servit de notele lui Timoléon, un om mi-a ieşit în cale într-o seară la colțul străzii Bellefond, spunându-mi că era în corespondență cu Rocambole şi că acesta aflase despre romanul

meu.

Într-adevăr observasem acea tresărire la dânsul şi asta mi s-a părut de bun augur.

— Fiindcă ştii cine sunt, i-am spus, nu te vei mira de întrebarea ce-ți voi pune.

— Mă voi sili să răspund, domnule.

— Caut un ocnaş, un anume Rocambole.

— Ah! zise el.

— Îl cunoşti?

— Nu.

Am observat la dânsul că fusese străbătut de un fior, totuşi fața lui rămăsese nepăsătoare şi adăugă:

— Acesta e un nume ciudat, într-adevăr.

— E adevărat.

— Dar eşti sigur că el e aci în Brest?

— Foarte sigur; Asta mi s-a afirmat la Paris.

— Se poate, zise el cu indiferență. Dar aici nu mai avem nume.

— Iartă-mă, am continuat cu emoție, dar mi s-a părut…

El mă privi cu, multă atenție.

— Că nu eşti niciun criminal vulgar, niciun om fără educație, am continuat.

El nu răspunse.

— Trebuie să fi făcut parte din înalta societate, am continuat. Şi poate că…

— Domnule, îmi spuse ei, ți-am spus că sunt mort pentru lume.

— Şi nu-ți rămâne nicio rază de speranță în inimă?

— Nu, domnule.

— Ei bine! am reluat eu, lasă-mă să merg până la capăt.

— Eu încerc să uit, zise el, şi e o cruzime ca să cauți să-mi aduci aminte.

El spunea aceste cuvinte simplu, cu tristețe, dar fără amărăciune.

— Oh! i-am spus, dacă mai puteam să mă îndoiesc încă, acum nu mă mai pot îndoi.

— De ce nu te mai poți îndoi, domnule?

— Eşti dumneata, chiar dumneata.

El se uită fix la mine şi zise:

— Nu te înțeleg, domnule,

— Dumneata eşti Rocambole!

Un surâs flutură pe buzele lui.

— Mă numesc Iosef Fipart, îmi răspunse el şi te pot convinge

consultând registrele.

A fost atunci în gestul său, în privirea sa, în atitudinea sa, ceva straniu şi dominator, care mă subjugă.

Simțeam că acest om mă apleacă sub voința sa.

El nu voia să fie întrebat. Nu mai puteam să-i spun niciun cuvânt şi mi-am aprins o țigară.

În curând luntrea ajunse lângă vasul „*Nemesis*”.

Am vrut atunci să strecor doi napoleoni în mâna numărului 117.

El mă refuză, spunându-mi cu delicatețe:

— Scuză-mă, domnule, dar nu primesc nimic.

. . . . . .

Am vizitat vasul „*Nemesis*”.

Când am plecat numărul 117 nu mai era la cârmă ci se amestecase cu ceilalți ocnaşi. Am ajuns pe uscat.

I-am povestit lui Marjolin insuccesul meu.

— Vezi, îmi spuse el, că nu e Rocambole.

— Eu, din contră, am convingerea că e dânsul.

— Ei bine! îmi zise amabilul ofițer, voi face totul şi te asigur că voi căpăta informații.

— Când?

— Mâine.

Dar cum se va vedea, informațiile lui Marjolin aveau să sosească prea târziu, căci sosind la hotel, am găsit o scrisoare pe adresa mea.

Capitolul XIII

Cine deci putea să-mi scrie la Brest?

Scrisoarea nu sosise prin poştă; ea fusese adusă de un comisionar.

Acest comisionar o lăsase la poartă, fără să spună niciun cuvânt.

Scrisoarea îmi era necunoscută. Am deschis-o şi am citit:

„Domnule, Rocambole doreşte să te vadă, el se încrede în loialitatea dumitale; aşteaptă-l astă seară la orele 11, în odaia dumitale şi dă ordine să fie lăsat să intre.”

I-am dat scrisoarea lui Énault.

El o citi şi dădu din umeri.

— Amicul meu, tu eşti victima unei mistificații.

— De ce?

— Fără îndoială, cum vrei ca Rocambole să vină aici? Ştii că la

bubuitul tunului ocnaşii sunt băgați în penitenciar.

— Poate că a evadat.

— Nu. Eu cred contrariul.

— Să vedem?

— Tu ai vorbit de acest ocnaş aproape fantastic la cafeneaua Marinei. Acolo se aflau mai mulți ofițeri şi unuia i-a venit în gând să-şi bată joc de tine.

— Ei bine?

— Ți se va trimite un Rocambole fictiv.

— Îl voi recunoaşte pe cel adevărat, fii pe pace.

— Pentru asta trebuie să-l fi văzut…

— Dar l-am văzut!

— Oh! Când? Cum?

— Îți afirm că el e numărul 117.

— Cred că ai înnebunit, spuse Énault zâmbind.

Şi se duse în odaia sa, lăsându-mă să fumez liniştit o țigară la fereastră.

Nu mai era mult până la orele 11, strada Siamului aproape pustie era luminată de luna ce strălucea pe cer.

De câte ori trecea cineva pe stradă simțeam că inima îmi bate.

În fine la ceasornicul din apropiere sunase orele 11.

Pe stradă nu se afla nimeni.

Deodată am auzit zgomotul unei trăsuri şi am văzut apărând două felinare la colțul străzii Maicei.

La Brest, birjele sunt rare şi trăsurile de casă şi mai rare.

În afară de subprefect, câțiva înalți funcționari, doi sau trei armatori şi vreo câțiva proprietari, nimeni n-are trăsură la Brest.

Birja care venea era o trăsură de casă; asta se cunoştea de departe.

De aceea ea nu-mi atrase atenția, convins cum eram că Rocambole nu putea veni cu trăsura.

Cu toate acestea am fost foarte emoționat când am văzut că trăsura s-a oprit la poarta hotelului.

Un om coborî.

El era înfăşurat într-o manta şi la lumina lunii am văzut pe ea broderii de aur.

Desigur acesta nu putea fi Rocambole.

Dar nu trecură cinci minute de când acel om intrase în hotel şi am auzit bătându-se în uşa mea.

M-am dus să deschid.

Aveam lumânarea în mână şi lumina ei căzu asupra vizitatorului

meu.

Aveam în fața mea un om de talie mijlocie cu părul cărunt şi cu nişte favoriți roşii.

Sub manta am văzut uniforma unui ofițer de marină.

— Vă rog, domnule, i-am spus. Cred că v-ați înşelat.

Eram grăbit să scap de acest străin în speranța că am să-l văd apărând pe Rocambole.

— Nu, domnule, răspunse el, nu m-am înşelat, la dumneata am venit.

După aceste cuvinte el intră înăuntru şi închise uşa după dânsul.

Apoi el îşi scoase mantaua şi în zece secunde părul lui cărunt şi favoriții roşii dispăruseră. Eu am scos un țipăt de uimire.

În acest strălucit ofițer recunoşteam numărul 117.

— Dumneata! am strigat.

El puse un deget pe buze.

— Vorbeşte încet, domnule, zise el, căci ai putea să mă pierzi.

Eram înmărmurit.

— Deci dumneata eşti Rocambole.

— Da, eu.

Apoi uitându-se la mine cu acea privire magnetică, spuse:

— Domnule, te cred un om de onoare şi mă încred în dumneata.

— Oh! fii liniştit, am răspuns eu. Dar cum ai putut să vii aici?

— E bal la Amiralitate, îmi răspunse el şi ca să nu te fac să aştepți, am luat trăsura amiralului G. Cum el nu va părăsi balul decât la orele 5, am timpul să i-o dau înapoi.

— Dar, în fine, l-am întrebat, cum ai ieşit din închisoare?

— Ar fi prea lung să-ți povestesc asta, zise el, şi apoi e un secret pe care vreau să-l păstrez. De altfel mă voi întoarce cu mult înainte de bubuitul tunului.

— Vei reintra?

— Dar fără îndoială.

— Cum, am strigat, eşti afară din închisoare, ai scăpat de fiare, ai putea să pleci din Brest, grație deghizării sub care ai venit şi eziți?…

— Îți voi spune ceva mai mult, domnule, răspunse el surâzând. Dacă aş vrea să ies din Brest, nimic nu mi-ar fi mai uşor.

— Şi te întorci la închisoare?

— După ce voi vorbi cu dumneata.

— Dar ce fel de om eşti?

— Sunt, îmi răspunse el, un om care a fost un mare vinovat şi care se închină în fața pedepsei.

— Te căieşti?

— Da, mai întâi.

— Şi.. Apoi?

— Ascultă, domnule. Dacă am venit aici, să nu crezi că e un interes bănesc, nicio dorință să-mi fac un renume, lucru obişnuit la oamenii de profesia mea, dacă infamia poate fi o profesie. Ți-a plăcut să scrii un roman al cărui erou sunt eu. Am citit prima parte. Totul nu e riguros exact, şi un om de o sută de ori mai mizerabil decât mine, a lăsat să se strecoare ura lui în notele pe care ți le-a dat.

— Vrei deci să fac rectificări?

— Nu, spuse el cu indiferență, nu e vorba decât de mine. Lasă-le pe astea astfel. Dar prin urmare…

— Îmi vei da dumneata note?

— Da, domnule. Le vei primi la Paris înainte de cinsprezece zile; şi, adăugă el surâzând, eu nu-ți voi cere bani, ca Timoléon, căruia i-ai dat patru mii de franci.

— Banii ți-au devenit indiferenți?

— N-am nevoie. Dacă aş vrea…

El în loc să răspundă surâse.

— Dar în fine, i-am spus, vei sta la ocnă căit şi resemnat?

— Mai întâi.

— Şi apoi?

El stătea în picioare în fața mea palid, trist şi mândru.

— Apoi? zise el. Vrei să ştii?

— Da.

— Am în inimă o afecțiune înfocată, o afecțiune de frate.

— Ai o soră?

Un surâs amar flutură pe buzele sale.

— Tocmai, zise el. Într-o zi, am întâlnit un om pe puntea unei nave. Acest om era marinar, plecat tânăr din Franța şi care se întorcea după o absență de douăzeci de ani. O mamă şi o soră îl aşteptau. El era marchiz; el aştepta în Franța o mare avere; el nu avea decât să apară pentru ca lumea să-i deschidă uşile… Într-una din acele fatalități stranii pe care nimic pe lume nu le poate explica, aveam vârsta acestui om, talia lui, şi-i semănăm aşa de bine, încât chiar o mamă se putea înşela.

— Apoi? am întrebat nerăbdător, căci văzusem o lacrimă curgând din ochii săi.

Capitolul XIV

— Apoi reluă el ştergând această lacrimă, vasul pe care ne aflam, el şi cu mine, a naufragiat.

— Şi el s-a înecat?

— Nu. Ne-am salvat înotând, am ajuns la o mică insulă şi acolo l-am asasinat pe acel nenorocit. Ghiceşti restul, nu-i aşa? Îmbrăcat în hainele lui, cu hârtiile lui în buzunar, am sosit la Paris. Mama şi sora lui îmi deschiseră braţele…

El se opri din nou cuprins de o mare emoţie. I-am dat un scaun, căci până atunci stătuse în picioare. El se aşeză şi silindu-se să surâdă adăugă:

— Dumneata faci acum să vibreze coarda dureroasă a amintirilor mele, de aceea iartă-mă.

Apoi reluă:

— Timp de doi ani, Parisul întreg m-a luat drept un adevărat marchiz, acea mamă m-a numit fiul ei şi acea tânără fată, fratele ei. Şi le iubeam pe amândouă cu adoraţie. Aceea pe care o numeam mamă a murit în braţele mele, după ce m-a binecuvântat şi am plâns-o cu lacrimi adevărate. Aceea pe care o numeam soră nu ştie încă cine sunt şi ce am devenit. Ea nu va şti niciodată. De aceea rămân aici, pricepi? Un sentiment onest şi curat a pătruns într-o zi în sufletul meu corupt. Dacă ar cădea din cer o stea în noroi nu crezi că noroiul ar deveni strălucitor? Da, nu-i aşa? Ei bine! această dragoste de frate m-a salvat. M-am căit.

— Şi nu vei ieşi niciodată din ocnă? l-am întrebat.

— Niciodată, în afară de cazul…

El păru că ezită.

— Afară de? am insistat eu.

— Dacă mi-ar fi dat să-mi răscumpăr trecutul.

Dar se păru că se căieşte că a pronunţat aceste cuvinte şi se grăbi să adauge:

— Dar nu e vorba de asta şi nu pentru asta am venit aici.

Am aşteptat să se explice.

— Ai acum secretul inimii mele. Am o singură afecţiune pe inimă şi vin să te rog, pe dumneata care scrii istoria mea, să o respecţi.

— Ce vrei să spun?

— Asta, schimbă bine numele, deghizează bine amănuntele şi evenimentele. Dacă femeia de care îţi vorbesc, ar ghici adevărul cred că ar muri.

El îmi cerea asta cu lacrimi în ochi.

I-am făgăduit tot ce a vrut.

— Scuză-mă, îmi spuse el atunci, dar se face târziu. Amiralul poate să aibă nevoie de trăsura lui. Dă-mi voie să te părăsesc.

Şi îşi puse favoriții şi peruca, se îmbrăcă cu mantaua şi mă privi.

Nici dracul n-ar fi ghicit într-însul un ocnaş.

— Astfel, i-am spus când el a fost gata de plecare, voi primi notele dumitale?

— Peste cinsprezece zile. Adio, domnule…

Am vrut să-i întind mâna, însă el refuză.

— Nu, îmi spuse el, mâna mea e pătată… Dacă vreodată mă reabilitez…

El nu termină şi făcu un pas spre uşă.

— Nu te voi mai revedea? l-am întrebat.

— Dacă rămâi la Brest şi vei veni la arsenal, mă vei zări. Dar mai am o favoare să-ți cer.

— Spune.

— Nimeni la Brest nu ştie adevăratul meu nume. Dacă vii la Arsenal nu pronunța numele meu.

— Recomandația dumitale e zadarnică, deoarece plecăm mâine.

— Ah!

— Dar lasă-mă la rândul meu să-ți pun o întrebare.

Mâna lui, care deja era pe clanța uşii, se opri.

— Cum se face, i-am spus că procesul dumitale n-a făcut zgomot?

— La Paris ar fi făcut mare zgomot; dar am fost judecat la Versailles, şi era atâta lume interesată ca această afacere să fie înăbuşită, încât am fost judecat în şedință secretă.

— Înțeleg.

El mă salută încă o dată şi ieşi.

De la fereastră l-am văzut ieşind din hotel şi urcându-se în trăsură.

Portarul îl salută cu mult respect.

Atunci trăsura dispăru şi eu mi-am frecat ochii ca să fiu sigur că nu dormeam.

Énault intrase în odaia lui, aprinsese două lumânări şi lucra.

Am bătut la uşă, el nu răspunse.

Am intrat atunci la dânsul.

L-am găsit cu capul pe masă dormind.

Am priceput atunci că el adormise cu mult înainte de sosirea lui Rocambole şi m-am retras în vârful picioarelor.

A doua zi într-adevăr eram încă în pat, când el veni la mine.

— Ei bine? mă întrebă el.

— Ce?
— L-ai văzut pe Rocambole?
— Nu.
— Eram sigur. Ofițerii de marină şi-au bătut joc de noi.
— Încep şi eu să cred.
— Şi mai este şi altceva ce ai face bine să crezi, îmi spuse el batjocoritor.
— Ce?
— Că Rocambole nu există.
— Oh! de exemplu!
— Şi pungaşul de Timoléon şi-a bătut joc de tine.
— Se poate, i-am spus cu indiferență.
— Atunci renunți să-l mai cauți?
— Da.
— Ce facem azi?
— Vom lua diligența şi vom pleca.
— Asta vreau şi eu răspunse Énault.

După zece zile eram la Paris.
Mai multe scrisori mă aşteptau.
Era una de la Bergerette care voia să se împace cu mine.
Alta de la Schiller care îmi scria:
„Domnul Delamarre doreşte să înceapă cât mai curând publicarea părții a doua a romanului tău, tirajul a scăzut de la plecarea ta.”

Îi răspunsei lui Schiller:
„Sunt gata să încep peste opt zile”.
A treia zi am primit notele lui Rocambole.

Capitolul XV

Am petrecut toată noaptea ca să le citesc.
Câte volume am făcut din ele? nu mai ştiu.
Notele erau scrise cu o ortografie fără greşeală din care se vedea omul care a trăit mult timp în lumea bună.
Notele lui Rocambole puse alături de acelea ale lui Timoléon dădeau o nouă lumină acestei asociații misterioase numită „Valeții de cupă”.
În fond, subiectul era identic.
Povestirea lui Rocambole semăna mai mult cu un rechizitoriu.
Se ghicea că acest om n-avusese decât un scop: să întunece acest

tablou şi să înjosească pe bărbatul deja acoperit de crime.

După opt zile eram la lucru şi, lăsând la o parte notele lui Timoléon, nu mă serveam decât de cele ale lui Rocambole.

„Valeţii de cupă” apărură.

E rău să vorbeşti de tine însuţi; dar totuşi trebuie să vă spun că „Valeţii de cupă” au avut mai mare succes decât „Moştenirea misterioasă”.

Îl văzusem pe Rocambole deci îl puteam zugrăvi bine.

Notele lui erau prea multe ca să le pot pune într-o singură parte.

— De aceea le-am împărţit în două.

După ce am terminat „Valeţii de cupă”, am anunţat urmarea cu titlul „Isprăvile lui Rocambole”.

Apoi m-am odihnit câteva luni.

Dar, în timpul acestei odihne, mi s-a întâmplat o aventură ciudată.

De vreo cinsprezece ani, mă scol fix la ora cinci, vara şi la ora şase iarna. Deci în această din urmă stagiune lucrez cu lumânarea.

Mi s-a întâmplat pe la mijlocul lunii noiembrie, să mă scol într-o dimineaţă şi să mă găsesc în faţa mesei mele de lucru, fără să am o coală de hârtie pentru scris.

Am confraţi care cumpără carnete cu hârtie.

Dacă i-aş imita m-aş speria şi n-aş scrie niciun cuvânt.

Publicul ar câştiga poate, dar bugetul meu nu.

Cu toate că unii camarazi m-au poreclit „Ponson du Travail”, eu sunt foarte leneş şi voi muri astfel.

Ca să mă pun la lucru în fiecare dimineaţă fac o serie de raţionamente mai ingenioase şi mai perfide unele decât altele.

Voinţa mea luptă cu lenea mea, ca o mamă cu copilul ei care nu vrea să se ducă la şcoală.

Asta vă explică de ce n-am la mine niciodată mai mult de două sau trei caiete de hârtie.

De câte ori cumpăr îmi zic că vor fi cele din urmă. Deci în acea dimineaţă n-aveam nicio foaie de hârtie şi tipografii aşteptau.

E un om amabil, la ziarul „La Patrie”, care afară din atelier e un perfect gentilom.

La atelier, însă, acest om, te persecută. Acesta e August Solomon, paginatorul.

— Nu mai am manuscris! îmi spunea el cu un aer teribil.

Şi frumoasa lui figură devenea pentru mine oribilă, în ziua când lucram la ziarul „La Patrie”.

Figura lui îmi apărea în vis, mă urmărea la masă, la baie, la plimbare şi mi se părea întotdeauna că-l aud: „N-am manuscris”.

Şi în acea dimineaţă asta era adevărat. El nu mai avea nicio filă de manuscris.

La ora opt şi jumătate venea de la tipografie după manuscris.

Ce era de făcut?

Să cumpăr hârtie. Dar de unde.

La acea oră nicio librărie nu era deschisă în Paris. Nu cunoşteam pe niciunul din vecini, ca să pot cere împrumut.

După două minute de reflecţie, iată ceea ce am găsit:

Restaurantul Vachette este deschis toată noaptea şi acolo se găseşte hârtie.

M-am îmbrăcat deci şi m-am dus pe o ploaie măruntă, la restaurant.

Am cerut, deci, de mâncare, deşi nu-mi era foame şi după ce mi se adusese hârtie şi cele necesare pentru scris, m-am apucat de lucru.

O singură persoană se afla în sală, în celălalt capăt, care bea liniştit un pahar cu bere.

Era un om bine îmbrăcat, dar după faţa lui palidă şi ghetele sale pline de noroi se cunoştea că petrecuse noaptea afară din casă.

După privire se vedea că e unul din acei beţivi abrutizaţi de absint.

Dacă ar fi legislator, aş pune pe absint un impozit aşa de mare, încât ar trebui să fii arhimilionar ca să-ţi permiţi luxul să bei un pahar duminica.

Acest om se uita la mine cu bunăvoinţă, când chelnerul, care mă servea îmi pronunţă numele. Asta a fost o lovitură de teatru.

Atunci acel om se sculă şi, spre marea mea mirare, veni să se aşeze în faţa mea, îşi puse ambele coate pe masă şi, privindu-mă drept în faţă, îmi zise:

— Nu-ţi este deci frică de o lovitură de pumnal?

Beţivii îmi inspiră mai mult dezgust decât frică. Totuşi am socotit nimerit să mă ridic şi să mă pun în gardă contra oricărei agresiuni.

El nu se mişcă, dar privindu-mă cu nişte ochi sălbatici, adăugă:

— Nu eram la Paris când ţi-ai permis să scrii istoria „Valeţilor de cupă”. N-am sosit decât ieri şi de atunci te caut. Deoarece întâmplarea face să ne întâlnim, e bine să stăm de vorbă.

Capitolul XVI

Chelnerul părăsise sala.

Ciudatul meu adversar şi cu mine eram deci singuri.

Nu am o forță herculeană, nici boxer de prima clasă nu sunt, dar am practicat aproape toate exercițiile corporale.

Am făcut deci un pas înapoi, lăsând masa între noi; şi cum n-aveam pumnal, m-am înarmat foarte liniştit cu un cuțit ce îmi fusese adus la mâncare.

E adevărat, cuțitul acela avea vârful rotund, dar era un cuțit.

Atitudinea mea îi dădu de gândit acelui om? Nu ştiu.

Dar în loc să se repeadă la mine, el îmi şopti:

— Te înşeli, domnule, nu mă voi explica aici cu dumneata.

N-am părăsit poziția de apărare şi am aşteptat. El continuă aruncând mereu asupra mea acea privire sălbatică.

— Sunt un valet de cupă: Rocambole a fost condamnat, dar eu am scăpat. Ei nu vor pune mâna pe mine, fii sigur.

— Dar în fine, îi spusei eu, ce vrei cu mine?

— Vreau să nu mai scrii despre valeții de cupă.

— Ah! vrei asta?…

— Da, vreau şi să te consideri înştiințat.

După aceste cuvinte el se sculă şi clipind din ochi adăugă:

— Aici nu pot face nimic, căci aş fi arestat.

Şi ieşi, uitând să plătească ceea ce datora.

Când veni chelnerul l-am întrebat despre acest om şi el îmi răspunse:

— E un bețiv. Vine aici în toate nopțile şi caută ceartă cuiva.

— Cum, în toate nopțile?

— Da, domnule.

— De mult timp?

— De peste un an.

Aceste cuvinte mă liniştiră cu totul. Acest om care se dădea drept valet de cupă şi care spunea că sosise în ajun la Paris, nu era decât un bețiv. Am terminat deci liniştit foiletonul meu.

A doua zi nici nu mă mai gândeam la această aventură şi foiletonul meu continua să apară..

După două zile, întorcându-mă acasă de la teatru, intrând în biroul meu am făcut un pas înapoi, înfiorându-mă.

Îl văzusem pe Rocambole la ocnă, citisem notele sale, şi aceste note împreună cu acelea ale lui Timoléon erau în perfect acord într-un punct: existența unei bande de răufăcători numită „Valeții de cupă”.

Peste tot pe unde oamenii înfăptuiau ceva ei lăsau o urmă de trecerea lor.

Această urmă era o carte şi această carte era un valet de cupă.

Din notele lui Rocambole şi ale lui Timoléon se găseşte această carte înfiptă în pumnalul cu care fusese asasinat un om.

Pe biroul meu se afla o carte, ce era un valet de cupă.

Pe dosul ei se aflau scrise cuvintele: „*Ia seama!*”.

Era un prieten sau un duşman cel care mă înştiința?

N-am petrecut bine acea noapte şi m-am întors pe toate părțile foarte serios afectat de chestiunea dacă trebuie să încetez sub un pretext oarecare publicarea scrierii, fiind amenințat de lovituri de cuțit.

Dar cum am spus, aveam atunci douăzeci şi patru de ani şi la această vârstă nu e insomnie completă.

Sfârşisem deci prin a adormi. Erau orele opt şi eu, care mă sculam la ora şase, dormeam încă.

Un zgomot mă deşteptă. Servitorul meu intră şi îmi spuse:

— Domnule, un om doreşte să te vadă îndată; el e în cabinetul dumitale.

Din nou m-am înfiorat.

— Cum e? l-am întrebat? Are o mină rea?

— Nu, domnule. Numai că e foarte înalt.

Am sărit jos din pat şi am trecut neîmbrăcat în cabinetul meu.

Un bărbat mă aştepta acolo; acest om era un fel de uriaş, care mă salută respectuos.

— Poate că nu mă recunoşti, domnule? mă întrebă dânsul.

— Nu… totuşi… mi se pare…

Într-adevăr, amintirile mele erau foarte confuze.

— Eu te-am întâmpinat într-o seară pe strada Bellefond.

„Bine! m-am gândit. Iată un nou valet de cupă”.

— Domnule, reluă acest om, ai avut o întâlnire proastă, acum trei zile.

— Dar…

— Un om te-a amenințat la cafeneaua Vanchette.

— Cum? am strigat, şi dumneata nu vrei să public romanul meu?

— Ba eu vreau cu totul contrariu, fiindcă aşa vrea Rocambole.

— Atunci de ce ai venit?

— Ca să te apăr.

Mirarea mea atinse culmea. Uriaşul continuă:

— Ai fost la Brest, nu-i aşa?

— Da.

— L-ai văzut pe Stăpânul?

— Cine e „Stăpânul”?

— Rocambole! Noi îl numim astfel şi din ocnă el ne comandă şi noi ne supunem.

— Bine.

— El ți-a trimis notele sale şi după ele lucrezi?

— Da.

— Ei bine! Venture nu vrea să creadă asta.

— Cine e Venture?

— Omul care ți-a căutat ceartă.

— El e deci într-adevăr un valet de cupă?

— Da, domnule.

— Şi nu vrea să se publice romanul?

— Adică a jurat să te ucidă, în afară de cazul când i se va arăta o scrisoare de la Stăpânul.

— Şi această scrisoare?

— Am scris la Brest. O aştept. O vom avea peste trei zile. Dar până atunci…

— Ei bine?

— Îmi vei permite să nu te părăsesc.

— Sunt deci într-un mare pericol?

— Da, domnule; ai face chiar bine să nu ieşi din casă fără mine.

— Nu voi ieşi deloc, dacă asta îți face plăcere.

— Aşa e mai bine! căci Venture nu e singur; ei sunt patru sau cinci care au această idee. Din fericire dacă stăpânul va ordona…

— Crezi că se vor supune?

— Ah! desigur, afirmă colosul cu convingere.

M-am resemnat.

Timp de trei zile n-am ieşit din casă.

Uriaşul se instalase la mine, nu făcea zgomot, mânca cu mine şi îmi vorbea despre Rocambole ca şi cum mi-ar fi vorbit de un sfânt.

A patra zi, pe la orele opt seara, el ieşi în balcon şi fluieră.

— Ce faci?

— Înştiințez un camarad.

— Pentru ce?

Un şuierat răspunse.

Uriaşul se întoarse spre mine şi îmi spuse:

— Asta înseamnă, domnule, că stăpânul a scris şi că poți fi liniştit. Venture şi ceilalți nu se vor mai atinge de dumneata.

Şi plecă fără a vrea să primească o gratificație.

Din acea zi n-am mai auzit vorbindu-se de Venture, dar omul nu e perfect şi-am păstrat un sentiment de ură acestui om, care mă făcuse să nu dorm o noapte.

De aceea, după câțiva ani, când am scris drama Rocambole pentru teatru, în colaborare cu Anicet şi Blum, am făcut în aşa fel încât în actul al doilea să fie ucis cu un foc de pistol chiar de Rocambole.

Nu cred că a murit, dar desigur a fost supărat pe acest deznodământ şi aceasta îl va învăța minte să se mai lege de romancier.

Capitolul XVII

„Valeții de cupă" avură peste o sută de foiletoane.

Am cerut, un nou repaus, am întrerupt publicarea timp de două sau trei luni.

Dar, în timpul acestei întreruperi, continuarea aventurilor eroului meu, trecu după cum se va vedea, printr-un serios pericol:

„Mesele spiritiste" tocmai trecuseră oceanul, aduse de un mediu american, care se producea în lume prin uimirea generală.

Vă amintiți cu toții că acum vreo zece ani ele au fost o pasiune, o furie.

Cea mai mică masă de lemn devenea un oracol şi spiritul unui mare om îți făcea politețea să vină să se aşeze la acea masă şi să-ți răspundă prin piciorul ei la toate întrebările puse.

Aş putea să vă povestesc vreo douăzeci de volume de anecdote despre mesele spiritiste. Dar liniştiți-vă, nu vă voi vorbi decât de acelea petrecute în redacția ziarului „La Patrie".

Acest spirit ingenios, ascultător, mereu lacom după necunoscut, pe care-l avea domnul Delamarre nu putea să lase să treacă noul fenomen.

Într-o zi el ne invită la masă pe toți redactorii şi ne spuse:

— Copiii mei, vă rezerv pentru astă seară o mică surpriză; vă voi arăta un medium şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom găsi dezlegarea enigmei.

Într-adevăr, după masă apăru un om îmbrăcat de sus până jos în negru, cu ochii inspirați, în fața căruia se puse o masă şi care ne întrebă cu gravitate:

— Pe cine vreți să evoc?

Fiecare numi un om mare oarecare din antichitate sau din evul mediu.

Domnul Delamarre care făcea foarte mult haz, luă cuvântul şi ne spuse:

— Ştiți că ziarul nostru a primit reclamații de la locuitorii din Montmarte, care se plâng că n-au apă de băut. Vreau să-i susținem cu multă căldură pe lângă administrație şi de aceea nu voi neglija nimic. Codicele cele vechi ne spune că pe vremea regelui sfânt „Ludovic" se afla la Montmartre o apă excelentă. De unde venea ea? Cronicile nu ne spun, dar sfântul Ludovic, trebuie să ştie. Domnule medium, evocă deci pe sfântul Ludovic.

Domnul Delamarre avea un surâs batjocoritor pe buze, căci trebuie să vă spun că în acel moment nu credea deloc în mesele spiritiste.

Masa începu să se agite sub mâinile mediumului; apoi ridică un picior în sus şi bătu de trei ori.

Spiritul evocat ne anunță că e în masă şi că era cu totul la dispoziția noastră.

Ştiți cu toții cum se vorbeşte cu un mort printr-o masă.

Masa bate cu piciorul atâtea lovituri câte trebuie ca să arate locul unei litere în alfabet, apoi se unesc aceste litere şi se obține răspunsul spiritului.

A fost deci întrebat sfântul Ludovic de unde se lua apă pentru cartierul Montmartre.

Răspunsul ne minună.

— În Mancanarez, ne răspunse spiritul.

Toți am sărit în sus de pe scaune.

Cum era cu putință ca locuitorii din Montmartre să se ducă să ia apă dintr-un râu, ce curge în Spania. Domnul Delamarre atunci spuse magnetizatorului:

— Întreabă-l dacă nu şi-a zăpăcit amintirile. E cu neputință să cred că oamenii din Montmartre se duceau la Madrid de câte ori le era sete.

Spiritul fu interpelat din nou.

El mărturisi că nu pricepuse prima noastră întrebare şi crezuse că nu se vorbea de oamenii din Montmartre ci de cei din Madrid şi că nu ştia să răspundă la prima noastră chestiune.

— Ar trebui totuşi să ştii, zise domnul Delamarre tu care ai fost rege al Franței.

— Niciodată, răspunse spiritul. Nu sunt eu.

— Eşti totuşi sfântul Ludovic?

— Da.

— Ludovic al IX-lea, rege al Franței?

— Nu.

— Cine eşti dar?

— Sfântul Ludovic de Gonzague.

Toți izbucnirăm în hohote de râs şi domnul Delamarre spuse mediumului:

— Cred, domnule, că nu eşti tare în viața sfinților.

În acea zi masa spiritistă n-a avut niciun rezultat. Dar a doua zi, şi în zilele următoare, reîncepurăm experiențele.

O mulțime de celebrități de pe lumea cealaltă veniră să converseze cu domnul Delamarre şi redactorii săi şi apoi ei începură să se amestece şi în afacerile noastre.

Fenelon, fiind consultat asupra foiletonului, spusese că romanul meu este imoral.

Era dreptul său. Cu toate acestea casierul ziarului îmi luă apărarea şi propuse să fie chemat Carol cel Mare.

Acesta se lăsă aşteptat o jumătate de oră.

Dar când sosi, ne ceru scuze şi ne dădu ca motiv ai întârzierii sale tocmai citirea unui cântec din „Orlando furios” când a fost evocat.

Asta mi se păru de bun augur.

I se puse întrebarea şi după un moment de gândire el ne răspunse:

— Fenelon ar avea dreptate, dacă memoriile lui Rocambole ar fi scrise pentru mănăstiri şi pensioane de fete; dar cititorii ziarului „La Patrie” pot digera această lectură puțin cam pipărată. Sunt un om care ştiu să dau sfaturi bune şi aveți încredere în părerea mea: romanele n-au făcut niciodată rău la nimeni.

După cum vedeți, Carol cel mare m-a salvat în acea zi şi Rocambole trebuie să-i aprindă o lumânare.

A treia parte apăru fără întrerupere şi domnul Delamarre îmi spuse:

— Trebuie să faci partea a patra.

— Cu neputință, am răspuns.

— De ce?

— Pentru că nu mai am note.

— Bine!

— L-am lăsat pe Rocambole la ocnă.

— Ei bine! Scoate-l de acolo.

— Dar…

— Nu e niciun dar, îmi spuse el pe un ton poruncitor, s-a mărit

tirajul, ne trebuie Rocambole; dacă cel adevărat îți lipseşte inventează altul.

N-am avut curajul să rezist şi luând condeiul am început să scriu „Cavalerii nopții”.

Capitolul XVIII

Din acest moment personajele primelor părți au dispărut.

Ca să mă conformez dorinței exprimate de Rocambole, deznodământul ultimului episod l-am mutat în Spania, cu toate că în realitate, el avusese loc chiar în Franța.

Trebuia deci în mod absurd să găsesc o intrigă fantastică şi persoane imaginare, apoi într-o bună zi, adică la sfârşitul unui foileton oarecare să-l fac pe Rocambole să apară.

M-am conformat acestui program, neştiind cât îl voi regreta într-o zi.

Ca să-l satisfac pe eroul meu misterios, l-am desfigurat, ceea ce vă mărturisesc nu era deloc adevărat.

Contesa d’Artoff nu mersese cu răzbunarea ei până la acest act de o barbarie oribilă.

Dar Rocambole nu se gândea atunci să iasă din ocnă şi, trebuia să-i facă această concesie, ca să-i derut pe cea mai mare parte din aceia, care aveau interes să ştie dacă el existase sau nu în realitate.

Nu vă voi povesti „Cavalerii nopții” şi asta din doua motive: cel dintâi fiindcă nu v-ar distra şi al doilea că nu îmi amintesc din cele scrise decât aceasta:

Un om cu titluri nobile avea nevoie într-o zi de un om descurcăreț. El se duse în strada Michodiere şi găsi într-un fel de birou de plasare un om care îşi schimba de zece ori costumul, peruca şi fața într-un minut.

Acesta era Rocambole imaginat pentru nevoile acestui nou roman.

„Cavalerii nopții” avură un succes mediocru de la început.

Cu toate acestea speram să pun mâna pe vreun episod inedit din istoria „Valeților de cupă” şi iată pe ce-mi bazam speranțele.

Nici în notele lui Rocambole, nici în acelea ale lui Timoléon nu găsisem un fapt sau un cuvânt care să se raporteze la acel chelner din pavilionul de la Armenonville care fusese cea dintâi cauză a publicării „Dramelor Parisului”.

„Ah! îmi spuneam uneori, numai de l-aş putea regăsi pe acest om şi aş şti eu să-l fac să vorbească”.

Am frecventat toate cafenelele, toate restaurantele din Paris, sperând să-l regăsesc.

— Voi găsi oricând mijlocul să-l intercalez în romanul meu, îmi spuneam.

Şi „Cavalerii nopţii” continuau să apară.

Se află pe bulevardul Montmartre la numărul 17 biroul unui zaraf cu firma:

„Charles Monteaux şi Benjamin Lunel”.

Intraţi acolo pe la orele 4 după-amiază şi toţi, care aţi auzit spunându-se atâtea despre financiari veţi fi foarte miraţi, v-o afirm.

Veţi auzi vorbindu-se de ultima carte a doamnei Georges Sand, de ultima piesă a lui Dumas fiul, de un violonist celebru, despre Adelina Patti etc.

Acest om cu surâsul spiritual cu barba blondă, cu aerul amabil pe care-l vedeţi la biroul său, este Charles Monteaux.

Îl veţi întâlni mereu la teatru.

El ştie tot şi vorbeşte de toate. El îi iubeşte pe oamenii de litere, pe artişti, pe autori, dându-le sfaturi bune.

Alături de dânsul acea figură brună, accentuată, amestecată cu sânge portughez, este aceea a lui Benjamin Lunel, gentilomul, care ca şi asociatul său, ia parte la toate solemnităţile artistice.

Pe la ora patru aici se strânge o mulţime de literaţi care discută.

Într-o seară mă aflam şi eu la Monteaux şi discutam evenimentele zilei, când intră un om şi ceru să i se schimbe o hârtie de o mie de franci.

Mi-am înăbuşit un ţipăt la vederea lui şi sărind l-am luat aproape de gât.

Era chelnerul meu din pavilionul de la Armenonville.

— De astă dată, i-am spus, te-am prins şi nu îmi vei mai scăpa.

El deveni palid şi murmură:

— Domnule, nu face scandal. Sunt gata să te urmez. Şi ieşirăm. Eu îl ţineam de braţ spre uimirea tuturor celor care asistaseră la această scenă.

Când am ieşit pe bulevard, el îmi spuse:

— Ştiu cine eşti… Eşti amicul lui Rocambole…

Apoi el continuă:

— Dacă vrei să mă conduci la dumneata, îţi voi spune totul.

— Adevărat?

— Îţi jur.

Şi tremura pe când vorbea.

L-am dus la mine acasă şi el m-a urmat fără să opună nicio rezistenţă. Dar când am fost în cabinetul meu cu totul singuri, el se aruncă la genunchii meii.

— Aş dori, zise el, să sfârşesc îndată!

— Cum?! Să sfârşeşti?

— Fără îndoială, Rocambole a jurat moartea mea... Ei bine! ucide-mă.

Am vrut să-l liniştesc, dar el dădu din cap spunând:

— Aş dori foarte mult să mor... căci viaţa pe care o duc e oribilă... ucide-mă... numai nu mă face să sufăr prea mult.

Începeam să înţeleg că aveam un nebun în faţa mea.

Dar, cum de era acest nebun în libertate?

Cum de avea el bilete de o mie de franci?

Aceasta era o enigmă pe care jurasem să o dezleg.

Atunci i-am spus:

— Am ordine severe şi nu ştiu încă ce va decide Rocambole. Cu toate acestea îţi făgăduiesc să-mi îndeplinesc teribila mea misiune cu umanitate. Până atunci vei rămâne aici.

O idee îmi venise.

„Timoléon, mă gândisem, trebuie să-l cunoască pe acest om”..

Şi pe când nenorocitul stătea în faţa mea având atitudinea unui om care aşteaptă să fie executat, i-am scris lui Timoléon rugându-l să vină îndată la mine.

Servitorul meu plecă cu scrisoarea şi vă mărturisesc că ora care a trecut mi s-a părut foarte lungă.

Nu stă cineva între patru ochi cu un nebun cu mintea calmă şi cu inima veselă ca şi cum ar fi între patru ochi cu o femeie frumoasă.

Capitolul XIX

În cursul acestei ore nebunul meu se plimbă de-a lungul şi de-a latul cabinetului meu ca o fiară sălbatică în cuşcă.

Uneori el se oprea şi mă privea pe jumătate furios, pe jumătate tremurător.

Apoi îşi reîncepea plimbarea, cu un pas inegal şi brusc, murmurând cuvinte fără înţeles printre care era veşnic amestecat numele de Rocambole.

Un moment m-am înfiorat.

Aveam pe sobă un revolver. Nebunul se apropie, îl luă, şi-l învârti

de mai multe ori în mâini.

Revolverul avea şase cartuşe.

Nebunul încercă să-i ridice piedica, dar nu reuşi, căci era un secret la dânsa.

Poate că mi-am datorat viaţa acestei împrejurări. M-am repezit la dânsul şi i-am luat revolverul din mână. El nu opuse de altfel nicio rezistenţă.

— Voiam să-mi zbor creierii, îmi spuse dânsul cu linişte şi aproape surâzând.

— Sau să mă ucizi, i-am spus.

El se aruncă la genunchii mei şi protestă.

— Nu, nu îmi spuse el, nu sunt în stare să comit un omor. Eu nu sunt un valet de cupă.

El se aşează pe un scaun, apoi îşi luă capul între mâini, cu coatele pe genunchi, şi păru resemnat în a aştepta ca Rocambole să-i decidă soarta. Căci el era sigur că scrisoarea pe care m-a văzut dând-o servitorului meu era destinată pentru dânsul.

În fine, am auzit zgomotul unei chei în anticameră.

Era servitorul meu care se întorcea şi am înţeles că el nu era singur, căci am auzit şi alţi paşi.

El se opri uimit în prag la vederea prizonierului meu.

Chelnerul, care ridicase capul rămase de asemenea surprins.

Apoi o mare bucurie se zugrăvi pe faţa lui.

— Ah! zise el, vii să mă salvezi, nu-i aşa?

Timoléon mă privi şi mă întrebă:

— Ce faci cu acest dobitoc?

— Dobitoc.

— Da, e fostul meu secretar.

— Ah!

— El a înnebunit scriind sub dictarea mea istoria lui Rocambole.

— Ce vrei să spui?

— Nebunia lui constă în a se crede una din victimele valeţilor de cupă, de care n-a auzit vorbindu-se astfel decât prin mine.

— Cum! El nu l-a văzut niciodată pe Rocambole?

— Niciodată.

— Nu i s-a întâmplat nicio aventură?

— Niciuna.

— Dar, în fine, de unde vine, ce face, cum se numeşte?

— Îl aveam ca secretar şi i-am dat drumul.

— Bine!

— El a practicat atunci toate meseriile: a fost vizitiu, vânător,

majordom. Pentru moment cred că e în serviciul prințesei D... o rusoaică care locuieşte în strada Drout.

Asta îmi explica schimbarea biletului de o mie de franci.

— În fine, termină Timoléon, el se numeşte Iosef Roux, dar are deplorabila manie să se recomande Venture în amintirea unuia din oamenii lui Rocambole.

— Bine... Am înțeles.

. . . . . .

După cum vedeți ultima mea speranță dispărea. Cu toate acestea „Cavalerii nopții" continua să apară. Casierul ziarului, care e unul din protectorii mei, fusese concediat.

O mulțime de spirite ale morților iluştri se ridicară împotriva lui Rocambole, a fanteziei ce domina romanul meu.

Într-o zi domnul Delamarre îmi spuse:

— Trebuie să-l faci pe Rocambole să dispară.

— De ce?

— L-am consultat din nou pe Fenelon.

— Ah!

— Şi Fenelon stăruie în opinia sa.

— Dar Carol cel Mare?

— Carol cel Mare, îmi răspunse cu gravitate, are să se ocupe de altceva decât de dumneata.

Rocambole dispăru. Romanul a fost foarte lung şi spiritele mă pierdură în ochii domnului Delamarre.

Fusesem copilul lui răsfățat şi devenisem nesuferit pentru el.

După ce se termină romanul meu, am ieşit de la ziarul „La Patrie" şi am colindat mai multe ziare.

Am trecut pe la „Opinion naționale", „Constitutionel", „Pays", „Fracne".

Trecuseră şapte sau opt ani şi nu mă mai gândeam nici la Rocambole, nici la spiritele care mă goniseră de la ziarul „La Patrie", când într-o seară întorcându-mă acasă mi se dădu o carte de vizită.

Pe ea se afla un nume ce îmi era necunoscut: „Maiorul Avatar".

Servitorul meu îmi spuse:

— Acest domn va reveni mâine. Dar dacă luați masa cu domnul Gustav Claudim la Café-Anglais, s-ar putea să vă întâlniți acolo cu acest domn.

— La Café-Anglais?

— Da.

N-aveam deloc poftă de mâncare, dar curiozitatea mă atrase şi am luat drumul spre Café-Anglais, unde eram sigur că-l voi găsi pe Claudin.

Cine era, deci, acest maior Avatar?

Capitolul XX

Claudin nu era la Café-Anglais.

Am chemat chelnerul care mă servea de obicei şi l-am întrebat:

— Îl cunoşti pe maiorul Avatar?

— Da, domnule. E un ofițer rus care vine aici de câteva zile, dar cred că a plecat.

— De când?

— Nu ştiu. Tot ce vă pot spune e că a vorbit alaltăieri de apropiata lui plecare.

— Ah!

Pe când îmi scăpa această exclamație, un om intră.

— Iată-l, îmi zise Philippe.

Am văzut un bărbat de treizecişişase sau treizecişiopt de ani, subțire, cu nişte mustăți mici negre, îmbrăcat elegant şi simplu, care veni drept la mine şi îmi spuse:

— Îți cer de o mie de ori iertare, domnule, că te-am deranjat.

Şi se aşează la masă.

L-am privit cu o curiozitate, spunându-mi în acest timp: „Mi se pare că l-am mai văzut undeva pe acest om”.

El făcu semn chelnerului să se îndepărteze şi am rămas singuri.

— Domnule, îmi spuse atunci surâzând, văd că nu mă mai recunoşti.

Într-adevăr, am răspuns.

— Adună-ți bine amintirile…

— Asta fac… dar.

— Dar nu reuşeşti?

— Îți mărturisesc că nu.

— Mă cunoşti totuşi şi m-ai văzut de două sau de trei ori.

El surâse din nou.

— Să vedem, zise el, ai uitat călătoria dumitale în Bretagne?

Am tresărit.

— Şi strada Jean-Bart şi pe ocnaşul 117?

Mi-am înăbuşit un țipăt.

— Sunt eu.

— Dumneata?

— Da.

— Rocambole.

El îşi duse un deget la buze şi adăugă:

— Tăcere! am putea fi auziți…

Şi cum eram foarte neliniştit nu pentru mine ci pentru dânsul îmi mai spuse:

— Oh!… liniştește-te… n-am de ce să mă tem…

— Deci eşti dumneata?

— Fără îndoială.

— Dar erai condamnat pe viață?

— Da.

— Atunci ai fost grațiat?

— Nu, am evadat.

— Şi zici că n-ai de ce te teme…

Un surâs melancolic flutură pe buzele sale.

— Nu, zise el, am câştigat dreptul să fiu liber.

— Cum?

— Oh! e o istorie prea lungă pentru ca să ți-o povestesc aici; dar am note.

— Adevărat?

— Şi ai putea face un nou roman punându-i titlul „Reînvierea mea”.

L-am privit cu un fel de uimire.

— Domnule, reluă el, evadarea mea n-are de ce să te mire, dacă îți aminteşti cum am venit să te văd în hotelul din Brest.

— Într-adevăr, am murmurat.

— Numai că am evadat nu de la Brest, ci de la penitenciarul din Toulon, unde fusesem transferat.

— Dar, am observat, nu mi-ai spus că vrei să mori la ocnă?

— E adevărat.

El îşi plecă un moment capul şi-am ghicit că era în prada unei mari emoții. Apoi reluă:

— Atâta timp cât dânsa n-a ştiut nimic, am stat la ocnă.

— El făcea aluzie la acea femeie pe care în romanul meu o numisem Blanche de Chamery, şi pe care o iubea ca pe o soră.

— Dar ea ştie totul acum continuă el şi dânsa m-a iertat. Atunci, fiindcă am căpătat iertarea îngerului, am vrut să am şi pe aceea a oamenilor. Am vrut să pun în serviciul binelui această inteligență, acest curaj, această energie pe care le avusesem pentru rău. Vei vedea asta din notele pe care ți le dau.

— Dar, i-am spus, părăseşti Parisul?

— Da, vin din Londra, şi mă duc în India.

— În India?

— Am o misiune… mai mult o sarcină, pe care mi-am impus-o… şi pe care vreau să o împlinesc… Apoi…

El ezită.

— Apoi? l-am întrebat.

— Dacă Dumnezeu nu vrea să-mi acorde odihna în mormânt, voi continua să merg drept tot unde sunt agresori şi victime ca să-i zdrobesc pe cei dintâi şi să-i evidenţiez pe ceilalţi.

El îmi spusese aceste cuvinte foarte simplu şi în acel moment m-am întrebat dacă acesta era omul pe care-l văzusem îmbrăcat în haina infamiei.

— Aş fi venit la dumneata mâine, reluă el, dacă nu te întâlneam aici. Plec mâine seară.

— Şi te duci în India?

— Da.

— Dar te vei întoarce?

— Peste doi ani, în afară de cazul când voi naufragia sau voi muri.

— Şi îmi vei da note?

— Un om care îmi este devotat şi care a fost tovarăşul meu în această a doua perioadă a vieţii, mele ţi le va aduce mâine. El se numeşte Milon.

După aceste cuvinte el se sculă şi mă salută.

Am întins mâna.

— Nu, spuse el, nu încă. Nu sunt încă reabilitat.

Şi ieşi, lăsându-mă înmărmurit.

Capitolul XXI

A doua zi, într-adevăr, am primit vizita lui Milon. El îmi aducea notele lui Rocambole. Mi-au trebuit opt zile ca să le citesc. Ele se opreau la sfârşitul Reînvierii, adică în momentul când Vanda şi Milon, urmărindu-l pe Rocambole după urma sângelui său, pierdură această urmă.

După aceste note el adăuga:

„Domnule,

Poate îţi voi spune într-o zi cum am fost pescuit.

Şi ce am văzut de atunci până în ziua când te-am revăzut, adică aseară.

Pentru moment nu pot dispune decât de aceste modeste confidențe.

Servitorul dumitale,

Rocambole.”

Eram certat cu directorul ziarului „La Patrie” şi nu trebuia să public acolo aceste noi isprăvi ale eroului meu.

Cu toate acestea, ultimele „Memorii” ale lui Rocambole erau după mine mult mai interesante decât cele dintâi.

Pe de altă parte aveam alte angajamente luate.

Chiar îi spusesem lui Milon:

— Nu îți făgăduiesc să public îndată urmarea acestui nou roman. Voi aştepta să apară o ocazie.

Şi, după cum se va vedea, ocazia nu s-a lăsat aşteptată prea mult.

Se născuseră ziarele care se vindeau cu 5 bani şi această presă nu era încă reprezentată decât prin „Petit Journal”.

Într-o seară în teatru nu mai ştiu cine mă prezentă domnului Polydore Millaud.

Acesta a fost foarte încântat de cunoştința mea şi îmi ceru un roman.

L-am autorizat pe domnul Millaud să caute în bagajul meu ceea ce îi va conveni şi după o lună se afla în coloanele lui „Petit Journal” un roman pe care îl făcusem de peste zece ani şi care era intitulat „Diamantul Comandorului”.

După ce s-a terminat publicarea acestui roman, n-am mai auzit vorbindu-se de Millaud.

Dar într-o seară de august a anului 1865, pe când mă plimbam pe bulevardul Montmartre, o mână se puse pe umărul meu şi o voce îmi spuse:

— Acum nu te mai las.

Acela era Felix Hement, un tânăr savant, care făcea buletinele ştiințifice la ziarul „La France” şi care e prieten cu Millaud.

— Nu, reluă el, nu te mai las şi trebuie să vii cu mine.

— Unde?

— La „Petit Journal”.

— Ce să fac?

— „Diamantul Comandorului” a avut succes.

— Bine!

— Şi Millaud ar vrea să publice din nou „Isprăvile lui Rocambole”.

L-am urmat pe Felix Hement; am ascultat propunerea lui Millaud

şi i-am răspuns:

— Vrei „Reînvierea lui Rocambole”?

— Inedit?

— Da.

După un sfert de oră ieşeam din redacția ziarului şi totul era convenit.

Trebuia să se anunțe romanul meu şi publicarea va începe în octombrie.

În aceeaşi seară am plecat din Paris şi nu m-am întors decât în octombrie, când tot prologul „Reînvierii” apăruse deja.

Din fericire acest roman a avut succes şi Rocambole repurta o nouă victorie.

Timp de şapte sau opt luni noile aventuri ale eroului meu apărură în coloanele de la „Petit Journal”; toți erau pasionați pentru Rocambole devenit virtuos şi se interesară de nenorocirile Antonettei din St. Lazare.

Cu privire la Saint-Lazare trebuie să mărturisesc că am comis un mic fals cu totul inocent.

Notele lui Rocambole nu îmi erau suficiente ca să descriu această închisoare. Voiam să văd cu ochii mei.

Millaud ceru o autorizație pentru mine. Ea i-a fost refuzată, dar i se permise ca el personal să viziteze închisoarea St. Lazare împreună cu fiul său.

L-am numit deci pe Millaud „tată” o zi întreagă, cât ne-a trebuit ca să vizităm acea închisoare.

Am publicat „Reînvierea lui Rocambole” până la ultima pagină a notelor pe care mi le adusese Milon.

Atunci Millaud îmi spuse:

— Fă-mi continuarea!

Dar mi-am adus aminte de „Cavalerii nopții” şi am refuzat.

Şi apoi apăruse „Presse illustre”, unde am emigrat cu speranța că Rocambole îmi va trimite veşti despre dânsul.

Capitolul XXII

De atunci era un an.

Prânzisem cu unul din amicii mei la castelul de la „Porte-Jaune”.

Să nu credeți că făceam asta de gust, căci trebuie să mărturisesc că bucătăria acestui stabiliment era mai proastă decât aceea de la Café-Anglais.

Dar aveam cu acel amic al meu un proiect de dramă, din care un

tablou trebuie să se petreacă la Nogent-sur-Marne. Drama nu fusese încă scrisă. Era una din acele frumoase nopți de vară, când cerul e înstelat, dar e lipsită de lună şi lasă pământul în cea mai completă obscuritate.

Între „Porte-Jaune” şi câmpul de manevre de la Vincenes, pădurea e tăiată de vreo şase drumuri care duc în toate sensurile, şi nimic nu e mai uşor, din această cauză, decât să te duci la St. Maur sau la Joinville când crezi că mergi la Paris.

Nu ajunsesem încă la acele case numite Vacherie, când amicul meu observase că-şi uitase pardesiul.

— Ei bine, i-am spus, întoarce-te, să-l iei şi mă vei ajunge din urmă.

Şi i-am dat hârtiile servitorului meu şi eu cu țigara în gură, cu mâinile în buzunar, am pornit-o pe jos.

După un sfert de oră m-am uitat înapoi. Aveam un cal destul de bun şi mi se părea că el trebuie să fi avut destul timp ca să se întoarcă la „Porte-Jaune” şi să mă ajungă.

Domnea un întuneric în jurul meu, şi nu am zărit nicio lanternă.

Am mers vreun sfert de oră, apoi un alt sfert.

Niciun zgomot de roți nu ajungea până la urechile mele. Niciun felinar nu se vedea în urma mea. Am străbătut astfel câmpul de manevră şi am ajuns la St. Maude pe bulevardul Daumeniul.

Pe acest drum o apucasem când venisem şi mi se păruse cu neputință ca el să nu apuce tot pe acest drum, de aceea îmi spusei:

„Haide înainte!”

Astfel am ajuns la St. Maude, când ceasornicul meu arăta orele zece.

Aleea era pustie. Dar am zărit o cârciumă la stânga, a cărei uşă era închisă, dar prin care se zărea o rază de lumină.

Mi se stinsese țigara şi n-aveam foc. Deci am bătut la acea uşă. Se părea că ezită să-mi deschidă. Am auzit prin uşă chiar nişte şoapte. Am bătut din nou.

De astă dată uşa se deschise şi o femeie bătrână apăru în prag.

— Ce vrei? mă întrebă.

— Un pahar cu bere şi foc pentru țigara mea, am răspuns eu.

Ea mă privi cu atenție, grație luminii ce ieşea din o cârciumă şi păru satisfăcută de acest examen, căci se dădu la o parte ca să mă lase să intru.

În cârciumă se afla un bărbat.

Stând în fața unei mese el avea capul rezemat în mâini.

Pălăria îi ascundea fața pe jumătate şi nici nu i-aş fi dat atenție

dacă nu m-ar fi privit fix şi n-ar fi făcut un gest de surprindere.

În acelaşi timp el îşi scoase pălăria.

Am rămas înmărmurit.

— Maiorul Avatar! murmurai.

El duse un deget la buze şi îmi spuse:

— Tăcere!

În acelaşi, timp el îmi făcu un semn să stau la masă.

Bătrâna femeie a fost mirată de această scenă de recunoaştere.

Maiorul îi spuse:

— Dă domnului ce-ți cere şi du-te de te culcă.

— Va fi după cum vrei, răspunse cu supunere.

Am priceput că Rocambole nu era deloc supărat pe mine, dar nu voia să vorbim asistat de martori.

Cârciumăreasa îmi dădu ce comandasem şi se duse în odaia ei.

Rocambole mă privi şi îmi spuse surâzând:

— Mă întrebi ce caut aici?

— Da.

— Lucrez…

Nu am înțeles bine acest cuvânt care în argou înseamnă „a fura” şi i-am spus:

— Cum! Ți-ai reluat vechea meserie?

El nu se supără şi îmi răspunse cu blândețe:

— Te înşeli. N-am încetat să fac bine de când am ieşit din ocnă.

— Ah! am răsuflat eu uşurat.

— Cuvântul lucrez e spus în adevăratul său sens.

— Dar…

— În acest moment sunt pe cale să intru în una din acele drame din care poți să scrii două sute de foiletoane.

— Adevărat?

El se sculă, se duse să deschidă uşa pe care bătrâna o închisese şi îmi spuse:

— Vino să vezi. Ieşii în prag.

— Vezi această casă ce se construieşte în partea cealaltă a drumului?

— Da.

— Ți se pare nelocuită… Ei bine! în noaptea trecută în pivnițele acestei case a avut loc o dramă teribilă.

— Cum asta?

— Un om era să moară în cele mai oribile chinuri.

L-am privit, întrebându-mă dacă el nu-şi bătea joc de mine.

— Un supliciu chinez, continuă el, lipsa de somn…

— Şi acest om…

— L-am salvat.

La această dezvăluire simţii nevoia să mă pipăi ca să mă conving că nu înnebunisem şi că nu eram jucăria unui vis.

Un zgomot de roţi se auzi acum în depărtare şi două felinare străluceau la marginea drumului.

— Ah! mi se pare că văd trăsura mea.

— Trăsura dumitale?

— Da. Ea s-a întors de la Porte-Jaune.

— Te înşeli, îmi spuse Rocambole, nu e trăsura dumitale.

— De unde ştii?

— Ea mea.

Felinarele erau acum aşa de aproape încât se putea deosebi forma trăsurii şi am văzut că nu era a mea.

Când ea se opri la uşa cârciumii, Rocambole strigă:

— Tu eşti Milon?

— Da, stăpâne, răspunse o voce.

Şi am putut vedea pe capră pe acel uriaş ţinând hăţurile.

Capitolul XXIII

Rocambole surâse spunându-mi:

— Într-o zi vei avea explicaţia pentru toate acestea.

Apoi întorcându-se spre Milon, îi zise:

— Du-te de vezi, dacă dânsa e gata.

— Da, stăpâne, răspunse Milon.

Am rămas noi lângă cai, iar Milon se îndreptă spre acea casă în construcţie.

L-am urmărit cu privirea până în mijlocul grădinii, din care dispăru ca şi cum pământul s-ar fi deschis sub picioare.

Rocambole tot mai surâdea.

Acest om era veşnic înconjurat de mistere.

— Nu căuta, îmi spuse: Mai târziu totul îţi va fi explicat; şi deoarece avem numai zece minute de stat împreună să profităm.

— Ah! avem zece minute?

— Nu mai mult.

— Dar vei intra în Paris, astă seară?

— Nu, mă duc prin bulevardele exterioare, la gara de Nord.

— Cum! i-am spus, vei pleca?

— Da, mă duc la Londra. De acolo îţi voi scrie.

— Când?

— În cea dintâi zi.

— Dar de când te-ai întors din India?

— De patruzeci şi opt de ore.

L-am întrebat în zadar; el nu voia să-mi răspundă decât aceasta:

— M-am luptat cu ştrangulatorii.

— Thugii?

— Da, thugii din India.

— Şi ai fost victorios, îmi închipui?

— Fără asta, aş fi aici?

— E drept. Îți cer iertare.

Eu mă uitam tot la acea casă în construcție.

— Te întrebi ce caută Milon acolo?

— Într-adevăr.

— S-a dus să o caute pe tovarăşa mea de călătorie.

— Pe Vanda?

— Nu, Vanda a plecat deja.

O lumină străluci deodată la ferestrele acelei case, care mă intriga aşa de mult. Atunci l-am văzut apărând pe Milon care avea o lanternă în mână.

O femeie învăluită într-o manta albă venea după dânsul.

— Iat-o pe tovarăşa mea de drum, îmi spuse Rocambole.

Într-adevăr femeia se apropie de trăsură şi un moment lumina de la felinarele trăsurii îi căzură pe față. Am rămas uimit. Nu văzusem niciodată o femeie aşa de frumoasă. Ea mă privea cu mirare şi el îi spuse ajutându-i să se urce în trăsură.

— Nu te teme de nimic… domnul nu ne va trăda.

Apoi aplecându-se la urechea mea îmi spuse:

— În notele pe care ți le voi trimite din Londra va fi foarte des vorba de o femeie „Frumoasa grădinăreasă”.

— Ah!

— E dânsa.

După aceste cuvinte mă salută, se urcă pe capră şi luă hățurile.

Milon rămase în drum.

— Şi eu, stăpâne? zise el.

— Tu, zise Rocambole, ai instrucțiunile mele. Urmează-le punct cu punct. Adio.

— La revedere stăpâne, zise Milon.

Rocambole dădu bice cailor şi trăsura porni la drum.

Am rămas singur cu Milon.

Ardeam de dorința de a-l chestiona şi pe când căutam o întrebare el îmi spuse:

— Scuză-mă, domnule, că te las singur în mijlocul drumului. Dar am ordine…

Şi el mă salută şi plecă.

Din nou intră în grădina casei în construcție. Din nou el dispăru din ochii mei înainte să ajungă la clădire.

Trăsura era departe şi nu-i mai vedeam nici felinarele. Pe de altă parte, nu mai aveam nicio veste de trăsura mea.

Curiozitatea mă cuprinsese şi cu toată dorința mea de a nu pune piedici planurilor lui Rocambole, m-am repezit în grădină hotărât să ştiu cum Milon putea să dispară aşa de repede dinaintea ochilor mei. Dar mare fu decepția mea.

În grădină nu se afla altă deschidere decât un puț.

Am luat o piatră şi am aruncat înăuntru.

Am auzit un zgomot de apă în fund.

Era greu de admis că Rocambole îi ordona lui Milon să se înece.

Deci el nu coborâse prin acel puț.

Aveam încă un mister de adăugat tuturor acelora pe care le povestisem.

Am ocolit acea casă ce era în construcție.

Uşile şi ferestrele erau deschise.

Am străbătut şi nicăieri nu am găsit pe nimeni.

În fine, când ieşeam descurajat am văzut o lumină în depărtare. Apoi ara recunoscut în acea lumină felinarele unei trăsuri.

În acelaşi timp am auzit tropotul unui cal.

Era amicul meu care se întorcea.

— Ce vi s-a întâmplat? le-am strigat.

— Pădurea asta întortocheată e cauza întârzierii, răspunse amicul meu.

— Cum asta?

— Sunt douăzeci de drumuri, care se încrucişează.

— Ei bine?

— Ei bine! Am luat-o pe drumul spre Joiuville-le-Pont, crezând că apuc drumul ce merge la Paris, şi abia la Joinville am văzut greşeala noastră.

— Nu e nimic, am răspuns urcându-mă pe capră.

Capitolul XXIV

Cinsprezece zile după aventura pe care v-am povestit-o un plic voluminos îmi sosi prin poştă.

Acest plic avea mărcile din Anglia. L-am deschis.

El conținea un manuscris împărțit în cinci caiete.

Erau memoriile lui Rocambole, din ziua în care dispăruse în urma straniului său duel cu rusoaica Vasilika.

Prima parte se numea „Distrugătorii”, a doua „Milioanele țigăncii”, a treia „Frumoasa Grădinărească” şi a patra „Reîntoarcerea lui Rocambole”.

Cititorii noştri cunosc amănuntele acestei epoci împărțite. Dar ceea ce nu cunosc e scrisoarea care însoțea manuscrisul. Ea era datată în închisoarea de la Newgate şi concepută în aceşti termeni:

„Domnule,

Când vei fi la ultima pagină a notelor anexate aici, te vei întreba ce s-a întâmplat cu Marmouset şi Vanda şi credinciosul meu Milon, şi trădătorul Tippo-Runo, precum şi tezaurul nenorocitului rajah Osmany.

Din nenorocire îmi este cu neputință să-ți spun deoarece nu ştiu nici eu.

Sunt în închisoare de opt zile.

Mă ocup în acest timp cu redactarea notelor pe care ți le-am trimis şi pe care un prizonier eliberat, care va ieşi de aici peste o oră, se însărcinează să ți le trimită.

Te vei întreba desigur cum un om ca mine care, ieşea aşa de uşor din închisoarea de la Brest şi a cărui minunată evadare de la Toulon ai povestit-o, poate să stea prizonier la englezi, îți voi răspunde:

Am comis o crimă după legile marinei engleze; dar făcusem mai înainte, după cum vei vedea din notele mele, un mare serviciu Angliei scăpând-o de şeful ştrangulatorilor, Ali-Remjeh, cel mai neîmpăcat vrăjmaş al ei.

Pot să am încredere în Marmouset şi Vanda că vor pune în siguranță tezaurul rajahului şi vreau ca trădătorul Tippo-Runo să stea alături de mine pe banca curții marțiale.

Am fost interogat de magistrați.

Ei cunosc trecutul meu, ştiu cine am fost; dar ei mai ştiu că viceregele Indiei mi-a dat scrisori de reabilitare. Sunt deci arestat numai pentru faptul că am încercat să arunc în aer pe coastă un vas ce naviga sub pavilion englez. Dar dacă pot dovedi trădarea şi infamia lui Tippo-Runo, voi fi achitat. De aceea, s-a scris în urma cererii mele la Calcutta.

Viceregele va face o anchetă.

Indianul Nadir se va însărcina fără îndoială să adune toate dovezile contra maiorului sir Edwards Linton, supranumit Tippo-Runo.

În acest caz voi fi achitat.

Prefer deci să fiu judecat decât să evadez.

Dar liniştește-te domnule, romanul dumitale nu va pierde nimic, şi desigur că până să termini aceste note pe care ți le trimit, voi avea noi aventuri de povestit.

Eroul dumitale devotat Rocambole.”

Iată o lună de când am ajuns, la sfârşitul acestor note şi eram gata să întrerup publicarea când am hotărât să spun adevărul despre acest straniu personaj numit Rocambole. Dar şi asta se terminase şi eram în încurcătură când ieri am primit următoarea scrisoare:

„Domnule,

Sunt liber, în fine; am terminat cu Tippo-Runo.

Cum? Asta îți voi spune în curând.

Pentru azi sclav al misiunii mele, mă găsesc amestecat în toată această afacere ce se desfăşoară în acest moment înaintea tribunalelor din Londra.

În luna noiembrie îți voi trimite din nou note.

Eroul dumitale Rocambole.”

Documentele ce mi-au fost trimise de Rocambole încep cu Crescătoarea de copii.

Sunt fericit să le pot da chiar azi cititorilor mei.

Sfârşitul seriei a şasea
„ULTIMUL CUVÂNT AL LUI ROCAMBOLE”

CUPRINSUL

e. ADEVĂRUL ASUPRA LUI ROCAMBOLE 5

Capitolul I..... 5
Capitolul II..... 7
Capitolul III..... 10
Capitolul IV..... 13
Capitolul V..... 16
Capitolul VI..... 18
Capitolul VII..... 21
Capitolul VIII..... 25
Capitolul IX..... 27
Capitolul X..... 30
Capitolul XI..... 33
Capitolul XII..... 35
Capitolul XIII 38
Capitolul XIV 42
Capitolul XV 44
Capitolul XVI 47
Capitolul XVII 50
Capitolul XVIII 53
Capitolul XIX 55
Capitolul XX 58
Capitolul XXI 60
Capitolul XXII 62
Capitolul XXIII 65
Capitolul XXIV 67

Ponson du Terrail – Rocambole

Structura seriei
„Ultimul cuvânt al lui Rocambole”
(Le Dernier Mot de Rocambole)

1. DISTRUGĂTORII
a. Distrugătorii
b. Sugrumătorii

2. MILIOANELE ŢIGĂNCII
c. Fiul lui Milady
d. Milioanele ţigăncii

3. FRUMOASA GRĂDINĂREASĂ
e. Clubul nobililor
f. Frumoasa grădinăreasă
g. Reîntoarcerea lui Rocambole

4. O DRAMĂ ÎN INDIA
h. Rugul văduvei
i. Tezaurul Rajahului

5. ADEVĂRUL ASUPRA LUI ROCAMBOLE
j. Adevărul asupra lui Rocambole